

GO! CLB Brussel Jaarverslag

2015-2016

Inhoudstabel

Dataverzameling	3
Overzicht	4
Leeswijzer	5
Deel I: Leerlinggebonden CLB-werking	6
Wie kwam in contact met het CLB?	6
De vraaggestuurde begeleiding: met welke vragen komen leerlingen naar het CLB?	9
Vraaggestuurde werking op basis van de leeftijd	21
Medische interventies.....	23
Wat doet het CLB met een zorgvraag?.....	33
CLB en het M-decreet.....	40
Deel II: De schoolondersteunende werking van het CLB.....	48
Deel III: CLB en de draaischijffunctie	49
De draaischijffunctie.....	49
Samenwerking met een netwerk	50
Met wie werkt het CLB samen?.....	51
Deel IV: Organisatie en structuur	55

Dataverzameling

De data, die verzameld werden voor het opstellen van het jaarverslag van het GO ! CLB Brussel, worden verzameld via het elektronische leerlingendossier LARS (Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem) en voortdurend geactualiseerd. In LARS worden alle relevante gegevens m.b.t. de CLB-begeleiding van een leerling worden bijgehouden. Het gaat hierbij zowel over de conclusies van de medische consulten, de interventies in het kader van een verplichte begeleiding, als over de vraaggestuurde CLB-begeleiding. Het LARS-dossier vervangt sinds 2011 het vroegere papieren dossier.

Het grootste deel van de CLB-registratie in dit leerlingendossier gebeurt a.d.h.v. gestandaardiseerde processen en procedures. Zo kent LARS een uitgebreide nomenclatuur van functies, onderwerpen, actoren enzovoort die de uniformiteit van de CLB-registratie ondersteunen.

De invoering van dit gezamenlijk en gelijkgericht elektronisch dossier wordt door de CLB's beschouwd als een groeiproces. Sinds 2011 zet de sector dan ook prioritair in op gelijkgerichte registratie en uniform gebruik van LARS. Een gevolg van dit groeiproces is dat dit jaarverslag over een aantal cijfers een betrouwbare tendens kan weergeven sinds de ingebruikname in het schooljaar 2010-2011, maar dit is nog niet het geval voor alle data.

Dit jaarverslag is het eerste jaarverslag dat door GO! CLB Brussel wordt opgemaakt. We bekijken voor een aantal data de evolutie doorheen de laatste 4 schooljaren.

Tenslotte dienen we te benadrukken dat de LARS-dossiers in de eerste plaats leerlingendossiers zijn. Het verwerken van statistieken o.b.v. deze leerlingendossiers is dan ook niet altijd even evident. Zo wordt de CLB-werking rond schoolondersteuning niet geregistreerd in LARS omdat deze op het niveau van de school gesitueerd dient te worden, en niet op niveau van de leerling.

De cijfers in het verslag gaan enkel over GO! CLB Brussel, maar ze maken ook duidelijk dat het CLB niet geïsoleerd werkt. Een CLB kan zijn opdrachten naar de leerlingen enkel kwaliteitsvol realiseren wanneer het verder kan bouwen op de fundamenteën van een sterke schoolinterne werking en op een sterk netwerk van partners in het bredere maatschappelijke veld.

In dit jaarverslag worden relatieve verschillen in cijfers besproken, die niet getoetst werden op hun wetenschappelijke significantie. Het beschrijft de activiteiten die GO! CLB Brussel registreerde tijdens het schooljaar 2015-2016.

Overzicht

Dit jaarverslag wordt opgedeeld in vier grote hoofdstukken:

Deel I: leerlinggebonden CLB-aanbod focust op de leerling. De activiteiten waarbij de leerling centraal staat, worden hier uitgelicht.

In Deel II: schoolondersteuning bespreken we de werking van het CLB als schoolondersteunende partner. Niet de leerling, maar wel de school staat hierbij centraal.

Het volgende **Deel III: CLB & de draaischijffunctie** bekijkt hoe en op welke manier het CLB samenwerkt met actoren binnen onderwijs, welzijn, gezondheidszorg en belendende sectoren.

Het laatste hoofdstuk, **Deel IV: organisatie en structuur**, bespreekt tenslotte de organisatie en structuur van het CLB.

Leeswijzer

De CLB-sector hanteert een specifiek begrippenkader. Om u daar wegwijs in te maken, schreven we deze leeswijzer. Zo geven we je de belangrijkste begrippen mee om het jaarverslag goed te kunnen interpreteren.

Unieke leerling: in dit jaarverslag wordt vaak gesproken van ‘unieke leerlingen’. Dit betekent dat iedere leerling slechts eenmaal geregistreerd wordt in deze statistieken, ondanks het feit dat heel wat leerlingen meerdere malen in contact kwamen met het CLB tijdens hetzelfde schooljaar.

We illustreren dit even met een voorbeeld. Nora kwam tijdens het schooljaar 2015-2016 meermaals in contact met het CLB. In oktober kwam Nora met haar klas langs voor een medisch consult. Tijdens dit consult besprak de CLB-arts de snijwonden op de armen van Nora. In de maanden die daarop volgden, kwam Nora meermaals op gesprek bij een CLB-medewerker over zelfverwonding. Op het einde van het schooljaar stelde Nora een vraag over studiekeuze. Voor ieder contact (een gesprek, een medisch consult, een onthaal van een vraag) noteerde de CLB-medewerker een nieuwe interventie in het elektronisch leerlingendossier van Nora. Toch zal Nora slechts eenmaal meetellen in het unieke leerlingenaantal, aangezien deze statistieken betrekking hebben op het aantal unieke leerlingen die in contact kwamen met het CLB.

Interventie: een interventie is een contact met de leerling of een contact over een leerling.

Vraaggestuurde werking: CLB-werking op vraag van de leerling, ouder(s) of school. De vraaggestuurde werking rond zorgvragen van leerlingen bestaat uit een logische aaneenschakeling van ‘kernactiviteiten’ die decretaal bepaald zijn. Deze aaneenschakeling van activiteiten wordt een handelingsgericht **traject** genoemd.

Handelingsgericht traject: een opeenvolging van kernactiviteiten (zie hoger) die worden ingezet bij de vraaggestuurde werking. Een traject start steeds met een onthaal en vraagverheldering. Nadien zijn verschillende opties mogelijk: informatieverstrekking, advisering, diagnose, kortdurende begeleiding en/of samenwerking met een netwerk.

Verplicht aanbod: door de overheid bepaalde CLB-opdrachten waarbij medewerking door de leerling, ouder(s) en school verplicht is. Dit is het geval voor de algemene en gerichte medische consulten, de profylactische maatregelen¹ en de begeleiding in het kader van leerplicht. Als we verder in de tekst spreken over *medische consulten*, dan verwijst dit naar de interventies in het kader van het verplicht aanbod.

Het CLB biedt eveneens gratis vaccinaties aan. Hiervoor wordt het vaccinatieschema van de Vlaamse overheid gevolgd en beslissen de ouders of ze al dan niet willen ingaan op dit aanbod. Dit vaccinatieaanbod behoort tot het verzekerd aanbod van het CLB

Deze vraaggestuurde en verplichte opdrachten vormen samen het CLB-aanbod naar leerlingen toe. Hiernaast vervult het CLB eveneens een taak binnen de **schoolondersteuning**.

¹ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding (2009).
Hoofdstuk V: Vaccinaties en profylactische maatregelen.
Zie <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14124>

Deel I: Leerlinggebonden CLB-werking

Wie kwam in contact met het CLB?

GO! CLB Brussel begeleidt de leerlingen uit de Nederlandstalige scholen van het GO! in Brussel alsook de 3 gemeentelijke basisscholen in Jette.

Het totaal aantal leerlingen die school lopen in het werkgebied van ons centrum bestaat tijdens het schooljaar 2015-2016 uit **14.537 leerlingen**.

Het CLB stelt het belang van de leerling centraal. Dit werd zo bepaald bij decreet² en vormt het startpunt van de missie van alle Centra voor Leerlingenbegeleiding. Het is dan ook vanzelfsprekend dat het eerste hoofdstuk van een sectoraal jaarverslag integraal aan de leerlinggebonden werking wordt gewijd.

Het leerlinggebonden aanbod van het CLB handelt steeds in functie van deze leerling. Deze begeleiding wordt opgesplitst in twee verschillende soorten begeleiding:

- de **verplichte** begeleiding met inbegrip van de **medische** consulten, waarbij de gezondheid, groei en ontwikkeling van de leerling wordt gemonitord, en de spijbelbegeleiding;
- de **vraaggestuurde** begeleiding, waarbij een leerling, ouder(s) of de school een zorgvraag formuleren aan het CLB.

We behouden dit onderscheid bij de verdere bespreking van de leerlinggebonden werking.

Contact met de leerlingen

GO! CLB Brussel had tijdens het schooljaar 2015-2016 contact met **8.103 unieke leerlingen**, wat neerkomt op 59,31 % van de totale populatie van de GO! Brusselse scholen.

Dit aantal wordt hieronder opgesplitst in enerzijds de vraaggestuurde begeleiding en anderzijds de activiteiten in het kader van de verplichte medische consulten met inbegrip van de vaccinaties.

	Aantal interventies	Aantal unieke leerlingen
Vraaggestuurde interventies	9.313	2.620
Medische interventies	6.787	6.617
Totaal	16.100	8.103

Tabel 1 Aantal interventies en unieke leerlingen

Een leerling kan tijdens een schooljaar contact hebben met het CLB voor zowel een vraaggestuurde activiteit, als voor een medische activiteit. De som van het totaal aantal leerlingen blijft echter altijd gelijk.

Leerlingen met een zorgvraag

Voor 2.620 leerlingen, of **18,02** % van de schoolpopulatie van het GO! Nederlandstalig onderwijs van Brussel, werd een vraag gesteld aan het CLB. Deze vraag kan komen van de leerling zelf, de ouder(s) of de school.

Voor een leerling met een zorgvraag voert het CLB gemiddeld 3,5 interventies of activiteiten uit.

² Decreet betreffende de Centra voor Leerlingenbegeleiding (01 december 1998) Art. 6 1°

Leerling op medisch consult

6.617 leerlingen kwamen tijdens het vorige schooljaar naar het CLB voor een medisch consult. Dat is 45,5 % van de schoolpopulatie.

Schooljaar 2015-2016	Aantal Leerlingen
Algemeen Consult	3.659
Gericht Consult	2.895
Selectief Consult	113
Eindtotaal	6.617

Tabel 2 Soorten medisch consult

Evolutie door de schooljaren heen

We stellen vast dat het aantal leerlingen dat bij het CLB Brussel langskwam binnen de vraaggestuurde werking gestegen is in vergelijking met schooljaar 2014-2015. In 2014-2015 is er echter een daling te zien. Hier is niet onmiddellijk een verklaring voor te vinden.

Vraaggestuurde zorgvragen	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Aantal leerlingen	2.588	2.490	2.618
Aandeel tov schoolpopulatie	19,11%	17,92%	18,01%

Tabel 3 Evolutie aantal leerlingen en percentage t.o.v. schoolpopulatie

Het aantal leerlingen dat een medisch consult onderging en interventies hieromtrent kreeg is gestegen in vergelijking met de voorgaande schooljaren.

Medische consultatie	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Aantal unieke leerlingen	6.111	6.428	6.614
Aantal interventies	6.607	6.660	6.692

Tabel 4 Evolutie aantal leerlingen en interventies medische interventies

De oorzaak van de stijging is te wijten aan de stijging van het leerlingenaantal in de bestaande Nederlandstalige GO! scholen in Brussel. Hiervoor ontving GO! CLB Brussel, in tegenstelling tot de scholen, geen bijkomende omkadering voor de begeleiding van deze leerlingen.

Leerlingenaantallen	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
	13.593	14.094	14.503	15.135

Tabel Evolutie aantal leerlingen

We stellen vast dat ook het aantal vraaggestuurde interventies per zorgvraag gestegen is in vergelijking met het vorige schooljaar. Een mogelijke verklaring is dat de complexiteit van zorgvragen toeneemt. Zeker in Brussel waar we dagelijks geconfronteerd worden met moeilijke, complexe dossiers. Een andere mogelijke verklaring kan zijn dat de CLB-medewerkers beter registreren in Lars en de activiteiten beter uitsplitsen in verschillende gekoppelde activiteiten.

Aantal interventies			
	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Vraaggestuurde interventie	9.064	9.077	9.313
Medische interventie	6.726	6.685	6.787
Totaal	15.790	15.762	16.198

Tabel 5 Evolutie aantal interventies

2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
3,7	3,5	3,6	3,5

Tabel 6 Gemiddeld aantal interventies per zorgvraag

We stellen wel vast dat het gemiddeld aantal interventies per zorgvraag licht gedaald is.

De vraaggestuurde begeleiding: met welke vragen komen leerlingen naar het CLB?

Binnen de vraaggestuurde werking vertrekt het CLB altijd van een zorgvraag die betrekking heeft op het welbevinden van de leerling, nu of in de toekomst. Het vrijwaren of versterken van het leerproces of de onderwijsloopbaan vormt hierbij steeds het uitgangspunt.

Het vraaggestuurde aanbod is toegankelijk voor leerlingen, ouders en schoolpersoneel. Een zorgvraag heeft altijd betrekking op een of meerdere leerlingen.

De vraaggestuurde werking van het CLB heeft betrekking op de vier onderstaande begeleidingsdomeinen:

LEREN EN STUDEREN	ONDERWIJSLOOPBAAN
PREVENTIEVE GEZONDHEIDSZORG	PSYCHOSOCIAAL FUNCTIONEREN

Ieder begeleidingsdomein wordt vervolgens opgedeeld in verschillende thema's, die op hun beurt verschillende onderwerpen omvatten. Dit geeft een gedetailleerd en overzichtelijk beeld van de CLB-begeleiding.

De medische consulten hebben betrekking op het begeleidingsdomein preventieve gezondheidszorg. Naast deze verplichte consulten hebben de CLB's eveneens een vraaggestuurde werking binnen dit domein.

De vraaggestuurde CLB-werking binnen de 4 begeleidingsdomeinen

In het eerste deel van dit jaarverslag werd aangetoond dat voor 18 % van de leerlingen die GO! CLB Brussel begeleidt een zorgvraag werd gesteld aan het CLB. De onderstaande tabel geeft aan voor hoeveel leerlingen ons CLB een zorgvraag ontving, opgedeeld tussen de verschillende begeleidingsdomeinen.

	Aantal leerlingen die een beroep deden op het CLB voor dit domein	Aandeel ten opzichte van de schoolpopulatie
1- Leren en studeren	1.071	7,37%
2- Onderwijsloopbaan	1.174	8,08%
3- Preventieve gezondheidszorg	427	2,94%
4- Psychosociaal functioneren	960	6,60%

Tabel 6 Aantal leerlingen per begeleidingsdomein

Het is mogelijk dat een leerling tijdens een schooljaar voor meerdere vragen met het CLB in contact kwam. Hiernaast bestaat er eveneens de mogelijkheid dat een zorgvraag of begeleiding voor een leerling betrekking heeft op verschillende begeleidingsdomeinen.

Het grootste deel van de onderwerpen binnen de vraaggestuurde werking van het CLB hebben betrekking op onderwijsloopbaanbegeleiding. Voor meer dan 1 leerling op 13 (8%) onthaalde GO! CLB Brussel een vraag binnen dit domein. Zoals we later in dit jaarverslag bekijken, gaat het in de eerste plaats over vragen met betrekking tot leerplicht/leerrecht en trajectbegeleiding.

Het volgend domein is het leren en studeren, waarbij voor meer dan 7% van de leerlingen (of 1 leerling op 14) beroep werd gedaan op het CLB. Bij meer dan 6% van de leerlingen werd een zorgvraag gesteld binnen het domein psychosociaal functioneren.

Tenslotte ontvangt het CLB ook zorgvragen die betrekking hebben op het domein van de preventieve gezondheidszorg. Voor bijna 3% van de leerlingen werd een zorgvraag betreffende PGZ gesteld aan het CLB.

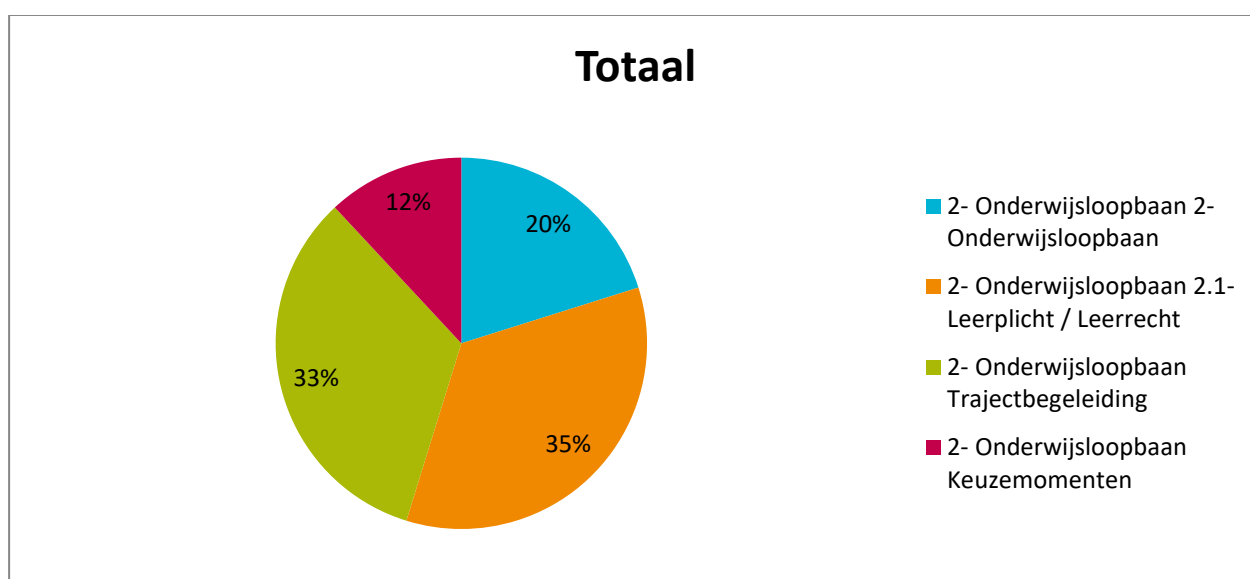
Het aanbod van het CLB met betrekking tot de medische consulten en vaccinaties is hier niet onder gevat.

Domein onderwijsloopbaanbegeleiding

	Aantal leerlingen
2- Onderwijsloopbaan	1.174
2- Onderwijsloopbaan	282
2.1- Leerplicht / Leerrecht	485
<i>2.1- Leerplicht / Leerrecht</i>	23
<i>2.1.1- Afwezigheden -> problematische afwezigheden</i>	329
<i>2.1.1- Afwezigheden -> problematische afwezigheden</i>	250
<i>2.1.1.2- Zorgwekkend dossier (ikv. leerplicht)</i>	6
<i>2.1.1.1- Spijbelen</i>	2
<i>2.1.1.3- Problematische afwezigheden</i>	137
<i>2.1.1.4- Schoolloze jongeren</i>	4
<i>2.1.2- Tijdelijke schorsing ikv. tuchtdossier</i>	17
<i>2.1.3- Buitengezet op school (BOS)</i>	147
2.2- Trajectbegeleiding	466
<i>2.2- Trajectbegeleiding</i>	81
<i>2.2.1- Instap in KO en andere instapmomenten</i>	26
<i>2.2.10- A-Doc</i>	26
<i>2.2.2- Instap in onderwijs en studiekeuze anderstalige nieuwkomers</i>	5
<i>2.2.3- trajectbegeleiding ifv gemotiveerd verslag / verslag</i>	160
<i>2.2.3- trajectbegeleiding ifv gemotiveerd verslag / verslag</i>	159
<i>2.2.3.1- Inschrijving onder ontbindende voorwaarde</i>	1
<i>2.2.4- GON/ION</i>	74
<i>2.2.5- Moeilijke keuzes (overzitten etc.)</i>	137
<i>2.2.6- Thuisonderwijs, tijdelijk onderwijs aan huis, ziekenhuisscholen, gemeenschapsinstellingen</i>	8
<i>2.2.7- Overstap naar / binnen Leren en Werken (en omgekeerd)</i>	29
<i>2.2.7- Overstap naar / binnen Leren en Werken (en omgekeerd)</i>	5
<i>2.2.7.1- POT</i>	25
<i>2.2.8- Trajectverandering buiten scharniermomenten</i>	8
<i>2.2.9- Buitenschoolse begeleiding</i>	34
<i>2.2.9.1- Revalidatie tijdens lestijden</i>	27
<i>2.2.9.2- Time-out</i>	7

2.3- Keuzemomenten	167
2.3- Keuzemomenten	1
2.3.1- Overstap KO-LO	84
2.3.2- Overstap LO-SO	67
2.3.3- Overstap naar 2de graad SO	8
2.3.4- Overstap naar 3de graad SO	5
2.3.5- Overstap SO-HO	1
2.3.7- Aansluiting met arbeidsmarkt	2

Tabel 7 Aantal leerlingen begeleidingsdomein: onderwijsloopbaanbegeleiding

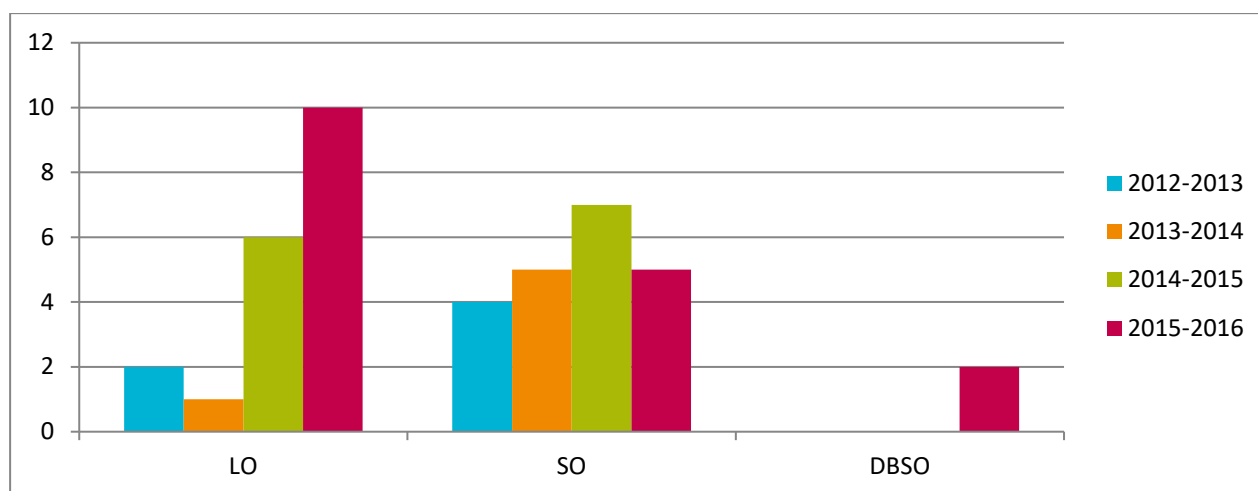
Figuur 1 Verdeling leerlingen binnen domein onderwijsloopbaanbegeleiding

Leerplicht

Wanneer we de evolutie van het aantal begeleidingen in kader van leerplicht bekijken dan merken we een stijging van het aantal vraaggestuurde acties betreffende leerplichtbegeleiding. We merken een tendens voor het volgende onderwerpen:

Tijdelijke schorsing in kader van een tuchtdossier

Scholen kunnen bij wijze van tuchtsanctie een tijdelijke schorsing of uitsluiting invoeren voor leerlingen. Bij een tijdelijke schorsing mag de leerling de lessen of activiteiten van zijn leerlingengroep tijdelijk niet volgen. Begeleiding van het CLB bij een tijdelijke schorsing is niet verplicht. De onderstaande tabel toont, per hoofdstructuur, het aantal leerlingen die tijdens het laatste schooljaar tijdelijke geschorst werden en waarbij het CLB betrokken was.

Figuur 2 Aantal leerlingen tijdelijke schorsing i.k.v. een tuchtdossier per hoofdstructuur

Het valt onmiddellijk op dat het hoogste aantal leerlingen met een tijdelijke schorsing gesitueerd wordt in het lager onderwijs. Hier zien we een opvallende stijging van het aantal leerlingen. Dit in tegenstelling met de rest van Vlaanderen waar er een opvallende stijging te zien is in het secundair onderwijs.

Een mogelijke reden hiervoor kan zijn dat we als centrum niet altijd op de hoogte gebracht worden wanneer leerlingen geschorst worden in het secundair onderwijs.

Buitengezet op school (BOS)

Indien een school de intentie heeft om een leerling definitief uit te sluiten, moet voorafgaand altijd het advies van de klassenraad worden ingewonnen. De klassenraad wordt hierbij uitgebreid met een medewerker van het CLB, die een adviserende stem heeft in de klassenraad. Deze verplichte aanwezigheid van het CLB op de klassenraad voorafgaand aan de definitieve schorsing trad in voege op 1 september 2014.

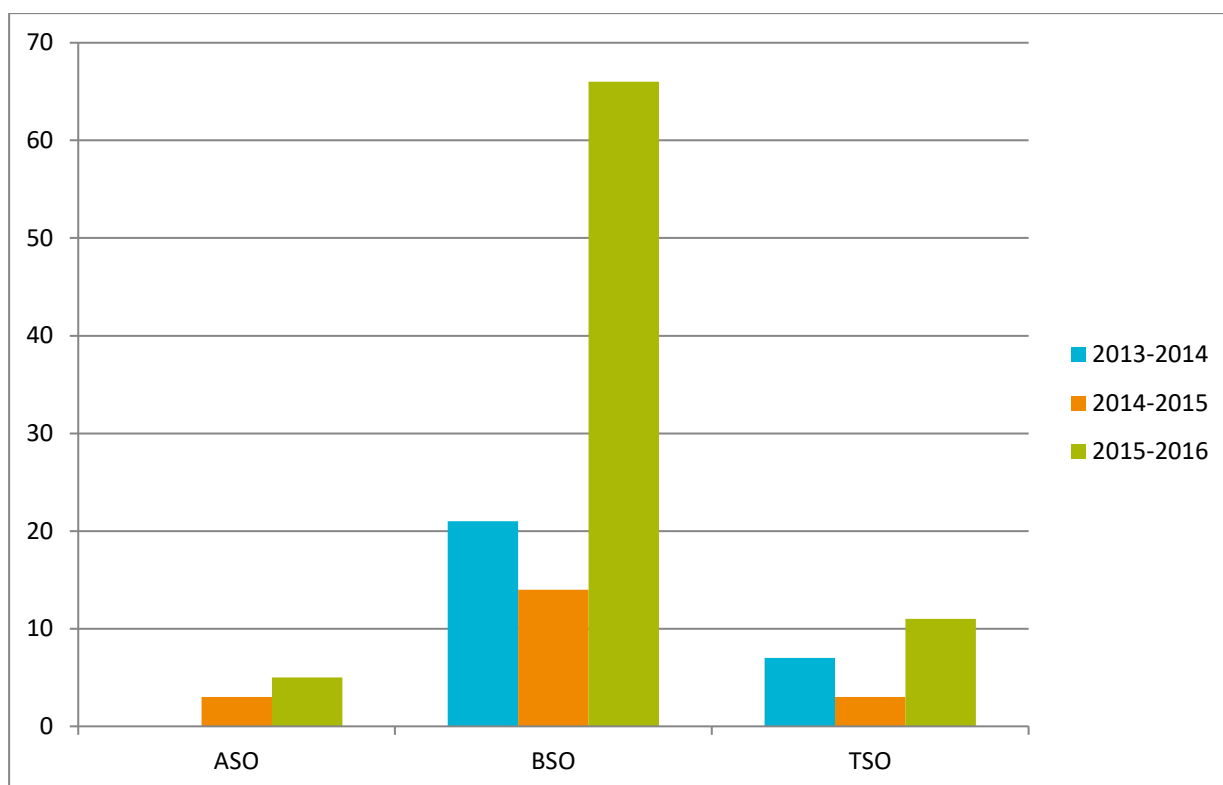
Indien de definitieve schorsing ingaat in de loop van het schooljaar, is de school verplicht om samen met de ouders en het CLB op zoek te gaan naar een nieuwe school voor de leerling.

De onderstaande tabel schetst de evolutie van het aantal leerlingen die definitief werden uitgesloten in de loop van de laatste schooljaren. Dit gaat over leerlingen waarbij het CLB werd betrokken.

2013-2014	2014-2015	2015-2016
56	43	147

Tabel 8 Evolutie aantal leerlingen buitengezet op school

In CLB Brussel zien we een stijging van meer dan 60 % in vergelijking met het vorig schooljaar. Een mogelijke hypothese kan zijn dat er het laatste schooljaar sterk werd ingezet op het belang van de correcte registratie van BOS-leerlingen in het elektronisch leerlingendossier LARS.

Figuur 3 Evolutie aantal leerlingen BOS per onderwijsvorm

Het grootste aantal leerlingen dat definitief werd uitgesloten situeert zich in het beroepssecundair onderwijs (BSO). Hier zien we een zeer sterke stijging in het laatste schooljaar. Hier geldt dezelfde hypothese dan voor de bovenstaande tabel.

	2013-2014	2014-2015	2015-2016
LO		2	10
SO	51	36	124
DBSO	3	1	2
Eindtotaal	54	39	136

Tabel 9 Evolutie aantal leerlingen BOS per hoofdstructuur

Zowel in het lager als in het secundair onderwijs zien we een stijging van het aantal BOS-dossiers waar we als centrum mee betrokken werden.

Trajectbegeleiding

	2013-2014	2014-2015	2015-2016
2- Onderwijsloopbaan	307	525	466
2.2- Trajectbegeleiding	42	21	81
2.2.1- Instap in KO en andere instapmomenten		3	26
2.2.2- Instap in onderwijs en studiekeuze anderstalige nieuwkomers	1	2	5
2.2.3- trajectbegeleiding ifv gemotiveerd verslag / verslag	116	141	160
2.2.4- GON/ION	55	74	74
2.2.5- Moeilijke keuzes (overzitten etc.)	49	244	137
2.2.6- Thuisonderwijs, tijdelijk onderwijs aan huis, ziekenhuisscholen, gemeenschapsinstellingen	7	8	8
2.2.7- Overstap naar / binnen Leren en Werken (en omgekeerd)	34	37	29
2.2.8- Trajectverandering buiten scharniermomenten	7	2	8
2.2.9- Buitenschoolse begeleiding	40	38	34

Tabel 10 Evolutie aantal leerlingen in trajectbegeleiding

We zien een duidelijke stijging van het aantal leerlingen en het aantal interventies in trajectbegeleidingen i.f.v. de (gemotiveerde) verslagen M-decreet. De invoering van het M-decreet zorgt ervoor dat alleen het CLB gemachtigd is voor het schrijven van (gemotiveerde) verslagen.

Er zijn ook meer leerlingen die begeleid worden i.f.v. moeilijke keuzes binnen hun loopbaan (overzitten etc.). Dit heeft voor een stuk te maken met de taaltoets in de 3de kleuterklas. Ten slotte merken we op dat er een stijging is van het aantal leerlingen die instappen in het kleuteronderwijs en andere instapmomenten.

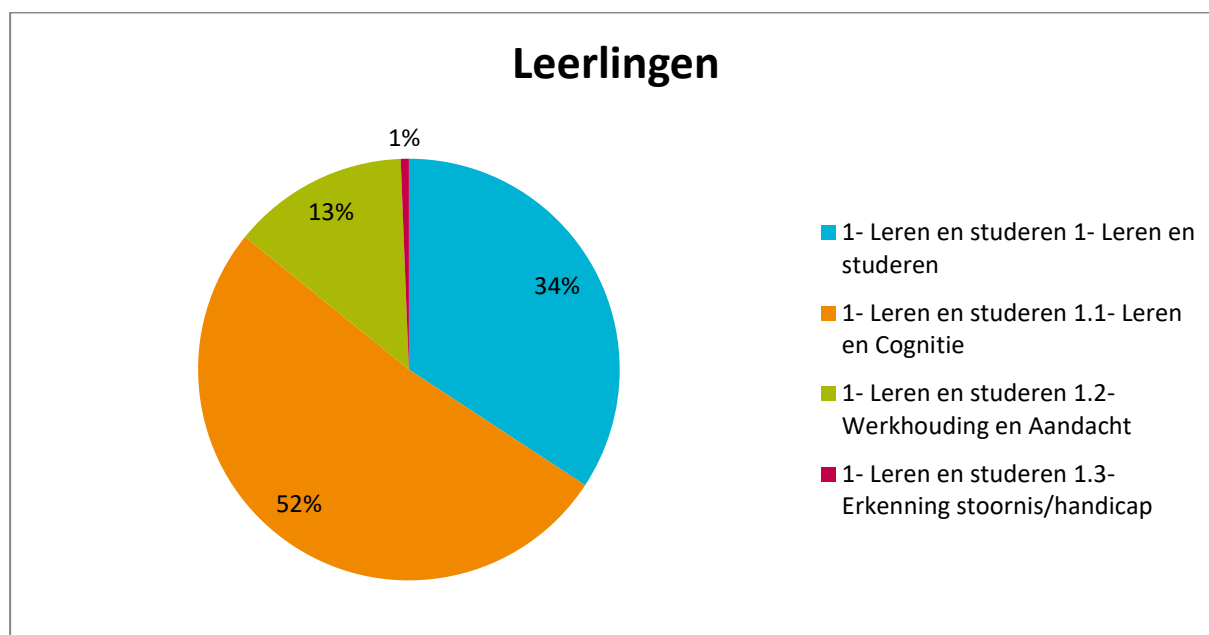
	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
2.2- Trajectbegeleiding	975	774	1.278	1.195
2.2- Trajectbegeleiding	214	69	30	125
2.2.1- Instap in KO en andere instapmomenten	1		6	54
2.2.2- Instap in onderwijs en studiekeuze anderstalige nieuwkomers	1	1	3	5
2.2.3- trajectbegeleiding ifv gemotiveerd verslag / verslag	334	265	403	399
2.2.4- GON/ION	174	147	195	216
2.2.5- Moeilijke keuzes (overzitten etc.)	51	68	331	155
2.2.6- Thuisonderwijs, tijdelijk onderwijs aan huis, ziekenhuisscholen, gemeenschapsinstellingen	11	14	33	33
2.2.7- Overstap naar / binnen Leren en Werken (en omgekeerd)	98	109	191	157
2.2.8- Trajectverandering buiten scharniermomenten	3	17	3	9
2.2.9- Buitenschoolse begeleiding	90	89	86	48

Tabel 11 Evolutie aantal interventies voor de trajectbegeleiding binnen het domein OLB

Domein leren en studeren

	Aantal leerlingen
1- Leren en studeren – niet nader gespecificeerd	1.071
1- Leren en studeren	440
1.1- Leren en Cognitie	663
1.1- Leren en Cognitie	127
1.1.1- Algemene ontwikkeling	241
1.1.2- Cognitieve ontwikkeling	75
1.1.3- Taal- en spraakontwikkeling	232
1.1.4- Lezen en Spelling -> dyslexie	77
1.1.5- Rekenen -> dyscalculie	57
1.2- Werkhouding en Aandacht	174
1.2- Werkhouding en Aandacht	67
1.2.1- Werkhouding - werktempo	6
1.2.2- Leermethode - studiemethode	2
1.2.3- Motivatie	20
1.2.5- Aandacht, concentratie, impulsiviteit -> AD(H)D	97
1.3- Erkenning stoornis/handicap	8
Eindtotaal	1.071

Tabel 12 Aantal leerlingen: begeleidingsdomein leren en studeren

Figuur 4 Verdeling leerlingen binnen domein leren en studeren

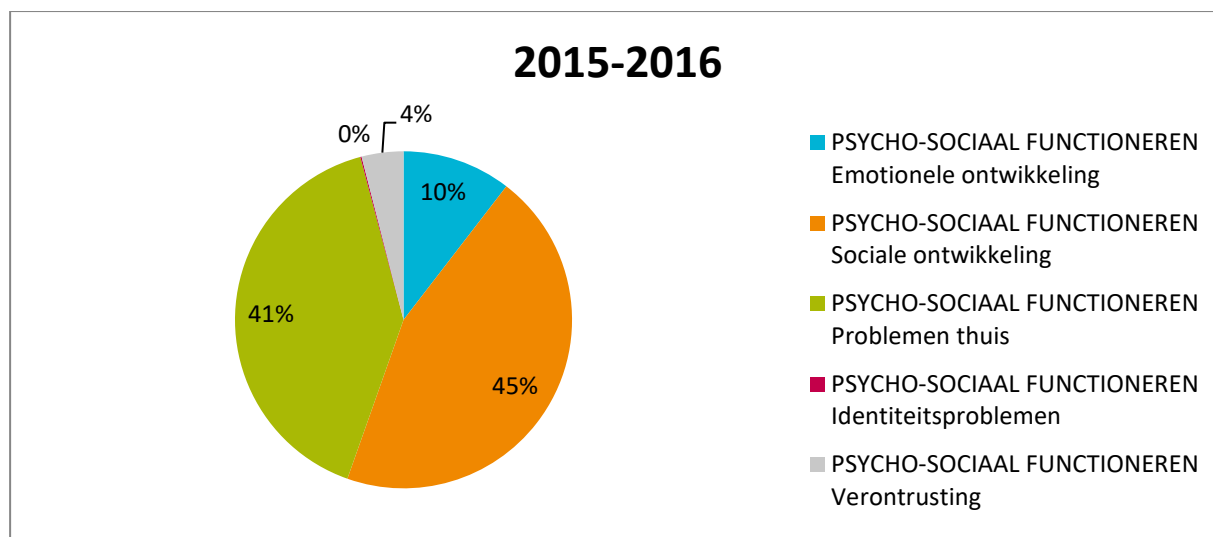
Zorgvragen hebben steeds een link met het schools functioneren van de leerling. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het onderwerp 'leren en studeren' één van de meest bevroegde domeinen is binnen de vraaggestuurde werking van het CLB.

De meeste zorgvragen die het GO! CLB Brussel ontvangt gaan over de algemene ontwikkeling en de taal- en spraakontwikkeling van de leerlingen. Dit laatste heeft vermoedelijk voor een groot deel te maken met de meertaligheid in Brussel.

Domein psychosociaal functioneren

	Aantal leerlingen
4- PSYCHO-SOCIAAL FUNCTIONEREN	960
4- PSYCHO-SOCIAAL FUNCTIONEREN	438
4.1- Emotionele ontwikkeling	86
4.1- Emotionele ontwikkeling	42
4.1.1- Angstproblemen -> angststoornissen	31
4.1.2- Stemningsproblemen -> stemmingsstoornissen	13
4.1.3- Persoonlijkheidsproblemen -> persoonlijkheidsstoornissen	3
4.2- Sociale ontwikkeling	370
4.2- Sociale ontwikkeling	20
4.2.1- Aanpassingsproblemen, Sociale vaardigheden	7
4.2.2- Interactieproblemen met leerkracht(en)	13
4.2.3- Communicatie en interactie -> ASS	25
4.2.4- Regelovertredend gedrag	137
4.2.5- Pesten en gepest worden	21
4.2.6- Gedragsproblemen -> gedragsstoornissen	192
4.3- Problemen thuis	333
4.3- Problemen thuis	218
4.3.1- Opvoedingsaanpak en -vaardigheden	58
4.3.2- Verwaarlozing - mishandeling (fysisch & psychisch)	79
4.3.3- Interactieproblemen binnen het gezin	36
4.3.4- Financieel-materiële problemen in het gezin	24
4.4- Identiteitsproblemen	1
4.4.2- Cultuur, religie	1
4.5- Verontrusting	33

Tabel 13 Aantal leerlingen begeleidingsdomein: psychosociaal functioneren

Figuur 5 Verdeling leerlingen binnen domein psychosociaal functioneren

Een nieuw onderwerp dat geregistreerd wordt sinds 1 september 2015, is verontrusting. Verontrusting is een term die zijn intrede deed in de hulpverlening bij aanvang van het vernieuwde decreet op de Integratie Jeugdhulp in 2014. Er is sprake van verontrusting wanneer de ontwikkelingskansen van de leerling bedreigd worden en/of de (psychische, fysieke of seksuele) integriteit van de leerling of van een of meer gezinsleden worden aangetast.

Ook binnen het domein PSF stellen we enkele trends vast.

Regelovertrekend gedrag

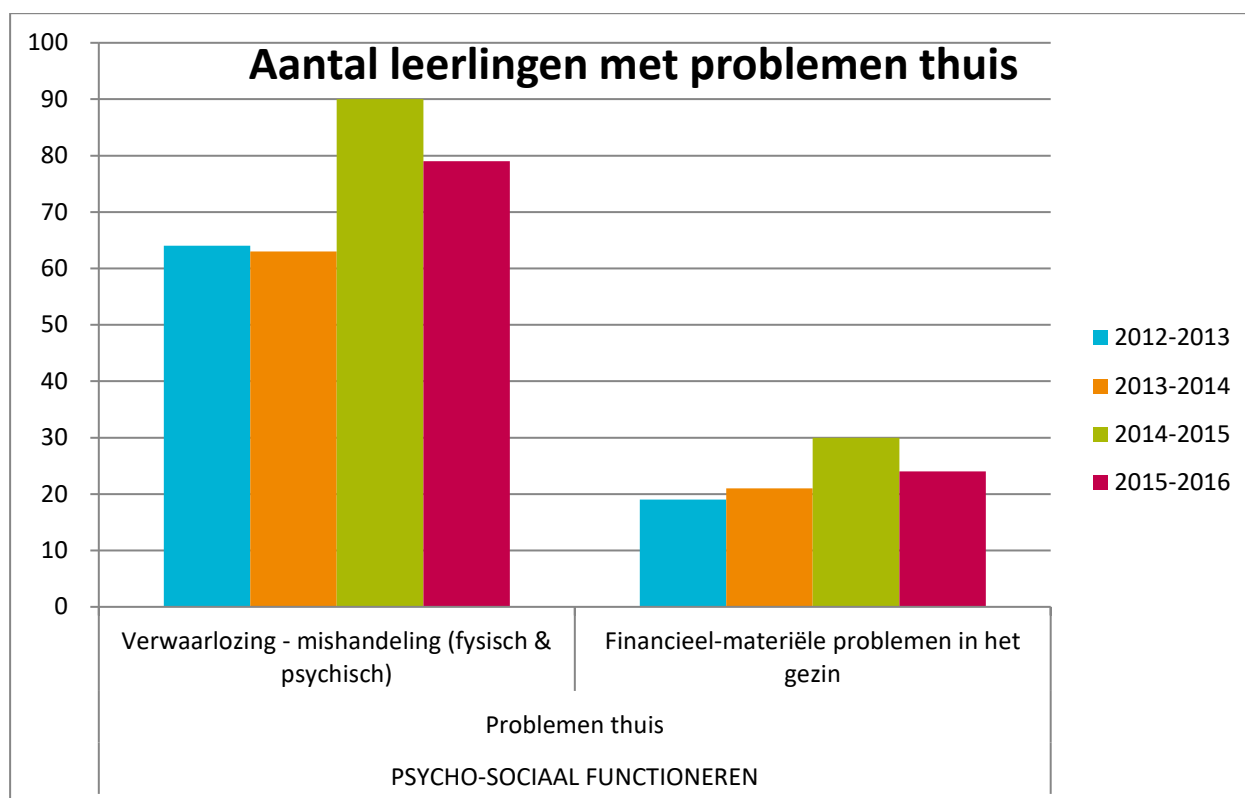
We nemen een **stijging** waar van het aantal leerlingen die bij het CLB aangemeld worden voor regelovertrekend gedrag, dit zowel in het lager als in het secundair onderwijs.. Dit blijkt duidelijk uit onderstaande tabel:

	2013-2014	2014-2015	2015-2016
LO	14	21	33
SO	19	5	80
Eindtotaal	40	34	117

Tabel 14 Evolutie aantal leerlingen met regelovertrekend gedrag

Problemen thuis

Het aandeel begeleidingen door het CLB met als thema 'problemen thuis' vertoont een stijgende lijn. Wanneer we meer in detail gaan bekijken welke onderwerpen binnen het thema 'problemen thuis' vaker geregistreerd worden, valt op dat dit gaat over verwaarlozing-mishandeling (fysisch en psychisch) en financieel-materiële problemen binnen het gezin. De onderstaande grafiek toont de evolutie voor beide onderwerpen over de laatste schooljaren:

Figuur 6 Evolutie leerlingen met problemen thuis – opgedeeld naar verwaarlozing-mishandeling en financieel-materiële problemen

Pesten

Het aantal CLB-begeleidingen inzake pesten is gedaald. Dit is een trend die zich in alle CLB's voortzet.

Schooljaren	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Aantal leerlingen	35	28	24	21

Tabel 15 Evolutie aantal leerlingen pesten

De daling van het aantal pestslachtoffers wordt bevestigd in allerhande wetenschappelijke literatuur en rapportage, onder andere in het rapport dat UGent publiceerde in opdracht van de Wereldgezondheidsorganisatie.

Anderzijds wordt het CLB de laatste jaren wel geconfronteerd met vragen over nieuwe fenomenen zoals cyberpesten en sexting.

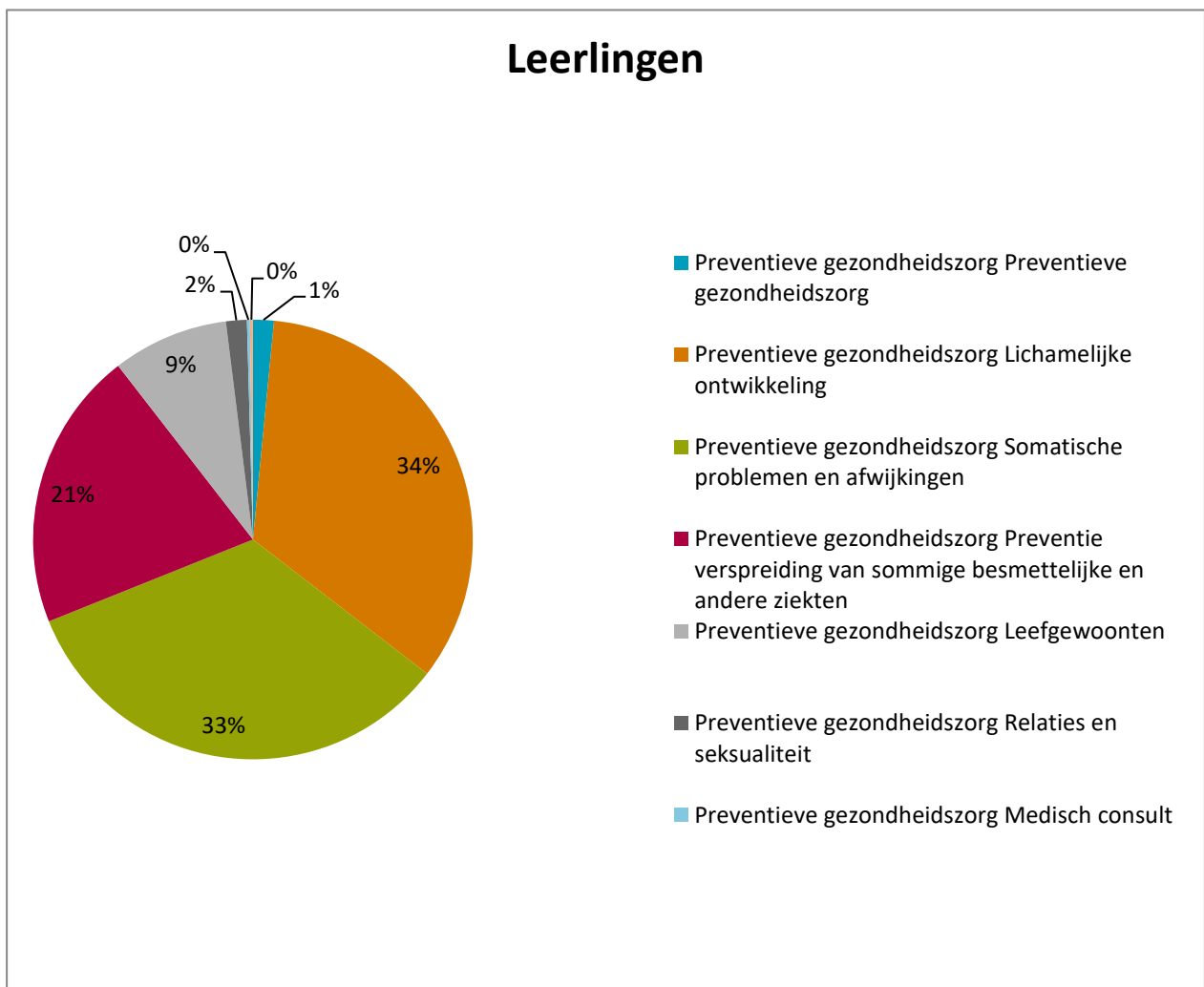
Domein preventieve gezondheidszorg (PGZ)

Zoals al herhaaldelijk aan bod kwam, bestaan de activiteiten binnen het domein PGZ voor het grootste deel uit medische consulten. Naast dit verplichte aanbod bevat de CLB-werking eveneens heel wat activiteiten die betrekking hebben op de vraaggestuurde werking binnen de preventieve gezondheidszorg. De medische consulten komen in het volgende hoofdstuk aan bod.

	Aantal leerlingen
3- Preventieve gezondheidszorg	427
3- Preventieve gezondheidszorg	7
3.1- Lichamelijke ontwikkeling	155
<i>3.1- Lichamelijke ontwikkeling</i>	8
<i>3.1.1- Groei en pubertaire ontwikkeling</i>	74
<i>3.1.2- Mond en tanden</i>	7
<i>3.1.3- Houding en bewegingsstelsel</i>	2
<i>3.1.4- Zindelijkheid</i>	11
<i>3.1.5- Psychomotoriek -> DCD</i>	63
3.2- Somatische problemen en afwijkingen	153
<i>3.2- Somatische problemen en afwijkingen</i>	33
<i>3.2.2- Gehoor</i>	54
<i>3.2.3- Visus</i>	58
<i>3.2.5- Huid</i>	5
<i>3.2.6- Endocrinologie</i>	1
<i>3.2.7- Psychosomatische klachten</i>	1
<i>3.2.8- Neurologie</i>	8
3.3- Preventie verspreiding van sommige besmettelijke en andere ziekten	94
<i>3.3- Preventie verspreiding van sommige besmettelijke en andere ziekten</i>	5
<i>3.3.1- Vaccinaties / Vaccinatiestatus</i>	53
<i>3.3.2- Besmettelijke ziekten</i>	27
<i>3.3.3- Luizen</i>	10
3.4- Leefgewoonten	39
<i>3.4.1- Hygiëne</i>	7

3.4.2- Slaapgewoonten	3
3.4.3- Voedings- en eetgewoonten -> eetstoornissen	17
3.4.4- Middelengebruik -> verslaving	11
3.4.5- Beweging en sport / Fysieke conditie	2
3.5- Relaties en seksualiteit	7
3.5- Relaties en seksualiteit	3
3.5.2- Anticonceptie	3
3.5.3- (Tiener-)Zwangerschap	2
3.6- Medisch consult	1
3.7- Lichamelijke geschiktheid	1

Tabel 16 Aantal leerlingen: begeleidingsdomein preventieve gezondheidszorg

Figuur 7 Verdeling aantal leerlingen binnen domein preventieve gezondheidszorg

Het grootste aantal vragen binnen PGZ wordt geregistreerd in het kader van lichamelijke ontwikkeling en somatische problemen en afwijkingen.

Vaccinaties

De CLB's staan in voor het vaccineren van alle schoolgaande kinderen. Hiervoor wordt het vaccinatieschema gehanteerd dat door de Vlaamse overheid wordt bepaald³. Dit bevat o.a. de inenting voor polio, kinkhoest, difterie, tetanus, mazelen-bof-rubella en baarmoederhalskanker. Enkel de basisvaccinatie tegen polio is wettelijk verplicht. De vaccinaties die binnen het basisvaccinatieschema vallen, worden gratis aangeboden door het CLB. Het CLB zet niet enkel in op de leeftijdsspecifieke vaccinaties, maar biedt hiernaast ook inhaalvaccinaties aan leerlingen en jongeren die, om welke reden ook, een vaccin op een specifieke leeftijd hebben gemist. Naast de hoger vermeldde vaccins biedt het CLB op die manier ook de vaccinatie tegen meningitis C en hepatitis B aan.

Ook aan nieuwkomers en vluchtelingenkinderen biedt het CLB inhaalvaccinatieschema's aan.

In de leeftijdscategorie 5- tot 18-jarigen zijn de CLB's de grootste vaccinator. Meer dan 90 % van de schoolgaande kinderen wordt door het CLB gevaccineerd. Mede hierdoor behoort de vaccinatiegraad in Vlaanderen tot de hoogste ter wereld.

Profylactische maatregelen

Tenslotte heeft het CLB eveneens een rol te vervullen in de preventie en bestrijding van besmettelijke ziekten. Hiervoor wordt het *Draaiboek Infectieziekten* gevolgd, een evidence based leidraad die voortdurend wordt aangepast in functie van nieuwe wetenschappelijke inzichten en epidemiologische vereisten.

Indien er daadwerkelijk een besmettelijke ziekte werd gedetecteerd op school, moeten zowel de school als het CLB actie ondernemen. De CLB-arts speelt een belangrijke rol in de coördinatie van de profylactische maatregelen op school.

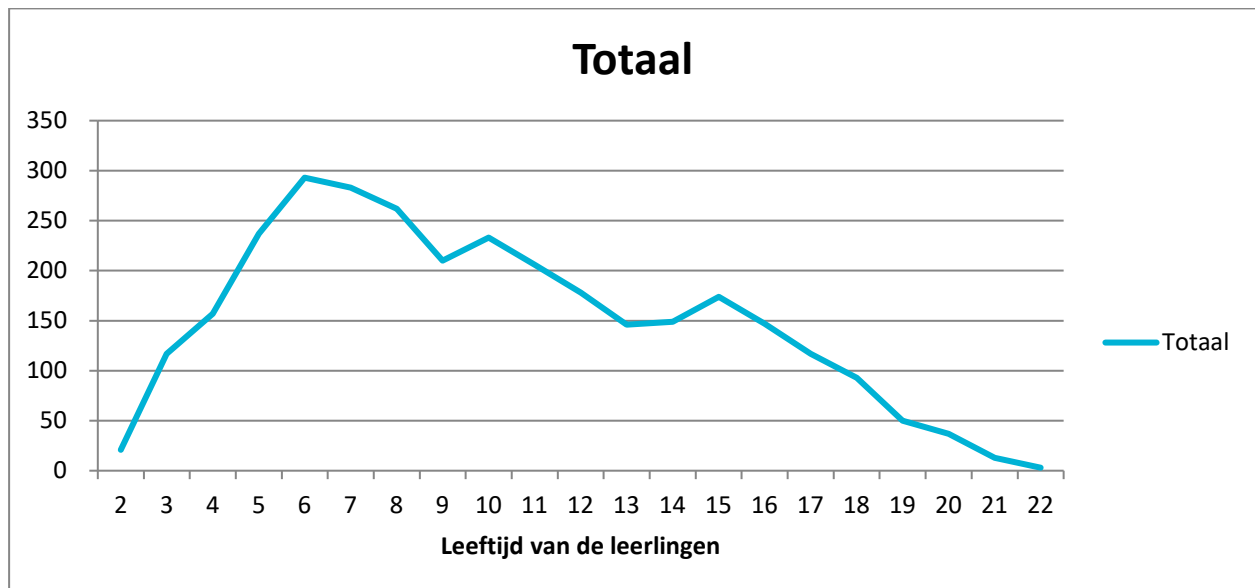
	Aantal leerlingen	Aantal interventies
Preventie verspreiding van sommige besmettelijke en andere ziekten	94	130

Tabel 17 Aantal leerlingen en aantal interventies waarvoor profylactische maatregelen werden genomen

³ 7 Voor meer info: zie Agentschap Zorg & Gezondheid, Het basisvaccinatieschema Vlaanderen 2015, te raadplegen via <https://www.zorg-engezondheid.be/basisvaccinatieschema/>

Vraaggestuurde werking op basis van de leeftijd

De onderstaande grafiek illustreert het aantal vragen die het CLB ontvangt, gerangschikt op leeftijd van de leerling.

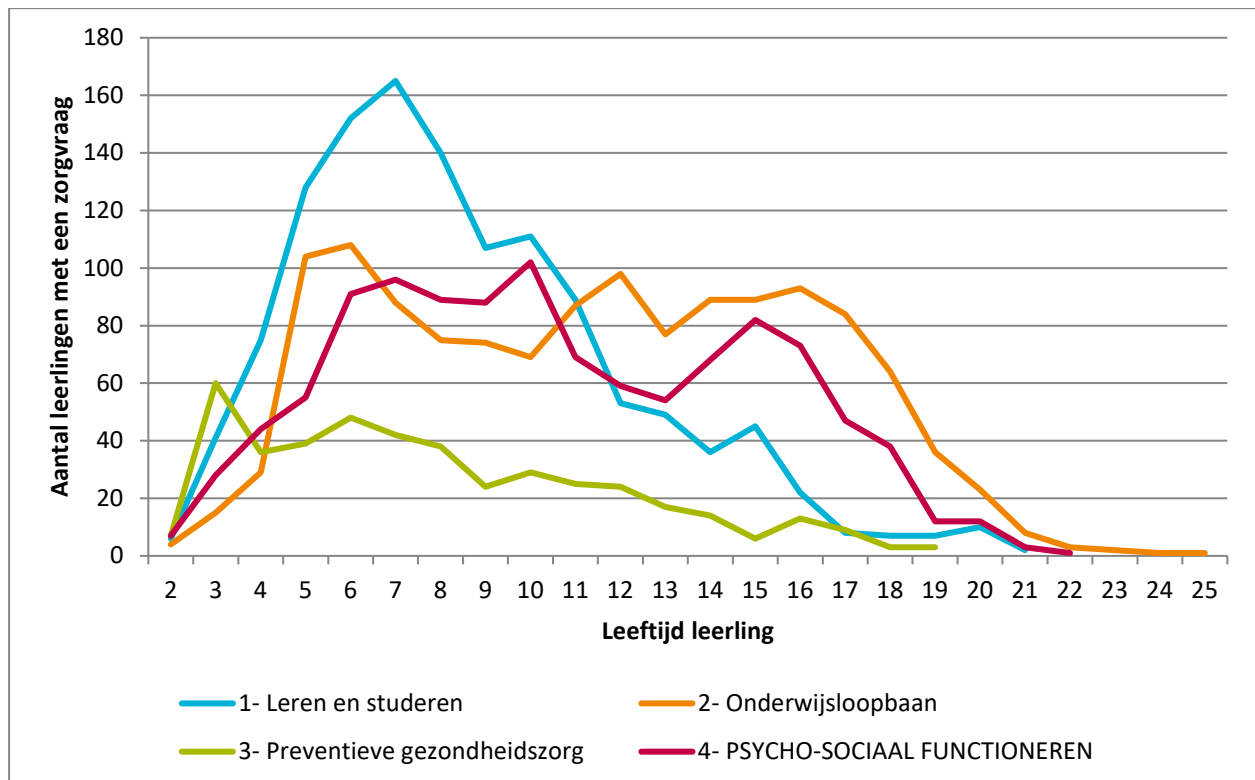
Figuur 8 Evolutie aantal zorgvragen per leeftijd

Bovenstaande grafiek illustreert een belangrijke piek op het einde van het kleuteronderwijs (op de leeftijd van 5 en 6 jaar) en op het einde van het lager onderwijs (op de leeftijd van 10 en 11 jaar). Dat heeft uiteraard in de eerste plaats te maken met (de keuzebegeleiding bij) de overgang van het kleuter naar het lager onderwijs en de overgang van het lager naar het secundair onderwijs. Daarnaast vindt in het 5e leerjaar eveneens een medisch consult plaats, wat ook aanleiding kan geven voor het stellen van vragen aan het CLB. Ook op de leeftijd van 15 jaar zien we een kleine piek, ondanks een algemeen dalende trend met de toenemende leeftijd van leerlingen.

Het aantal zorgvragen stijgt enorm bij de aanvang van het lager onderwijs (start van de leerplicht), en daalt sterk aan het einde van het secundair onderwijs (einde van de leerplicht).

Leeftijdsgebonden vragen

De vorige tabellen concentreerden zich vnl. op de vraag met welke vragen leerlingen, ouders en scholen naar het CLB stappen. Een aantal van de onderwerpen die hierbij aan bod kwamen, komen echter uitdrukkelijker aan bod op bepaalde leeftijden. Figuur 9 op de volgende pagina illustreert het belangrijkste domein waarrond leerlingen of scholen zorgvragen hebben, opgedeeld per leeftijd van de leerling.

Figuur 9 Aantal leerlingen met een zorgvraag, opgedeeld per leeftijd en begeleidingsdomein

We stellen vast dat het aantal zorgvragen van leerlingen evolueert met de leeftijd. Opnieuw zien we een piek/stijging rond het einde van het kleuteronderwijs en het begin van de lagere school. Voor de leeftijd van 11 is leren en studeren het vaakst bevraagde begeleidingsdomein, hierna wordt dat onderwijsloopbaanbegeleiding. Dit wijst erop dat moeilijkheden en problemen met betrekking tot leren en studeren in de eerste jaren van het lager onderwijs worden begeleid, en de klemtoon van de CLB-begeleiding in de verdere jaren verschuift naar de onderwijsloopbaan en het psychosociaal functioneren (PSF).

Voor OLB of onderwijsloopbaanbegeleiding worden drie pieken onderscheiden, die zich voordoen op de leeftijden waar leerlingen voor een belangrijk keuzemoment staan over hun onderwijsloopbaan: op 6 jaar, op 12 jaar en naar het einde van het secundair onderwijs toe. De bovenstaande grafiek geeft zorgvragen weer en heeft met andere woorden enkel betrekking op de vraaggestuurde werking van het CLB. Voor de preventieve gezondheidszorg (PGZ) stellen we niettemin ook een aantal pieken vast: op 3-jarige leeftijd en op 6-jarige leeftijd.

PSF toont een stijging op de leeftijden van 10 jaar en op de leeftijd van 15 jaar, om vervolgens sterk af te nemen. Deze pieken staan vermoedelijk voor een deel in relatie tot de medische consulten in het 5de leerjaar en het 3de secundair waar het welbevinden van de leerlingen bevraagd wordt. Bovendien is de leeftijd tussen 14 en 16 jaar een periode waarin psycho-emotionele problemen zoals eetproblemen, automutilatie, suïcidaliteit, etc. vaker tot uiting komen.

Medische interventies

6.617 leerlingen kwamen tijdens het schooljaar 2015-2016 langs voor een medisch consult. Dit betekent dat bijna de helft van de schoolpopulatie (45,5%) op medisch consult kwam. Wanneer we dit over een tijdspanne van 2 schooljaren bekijken, bereikt het GO! CLB Brussel zo goed als de volledige schoolpopulatie van de GO! Brusselse scholen in het kader van dit systematisch contactmoment.

De leeftijden waarop de leerlingen op medisch onderzoek komen, zijn in de regelgeving vastgelegd. Het gaat over alle leerlingen uit de eerste en tweede kleuterklas, het eerste, derde en vijfde leerjaar, en het eerste en derde jaar van het secundair onderwijs.

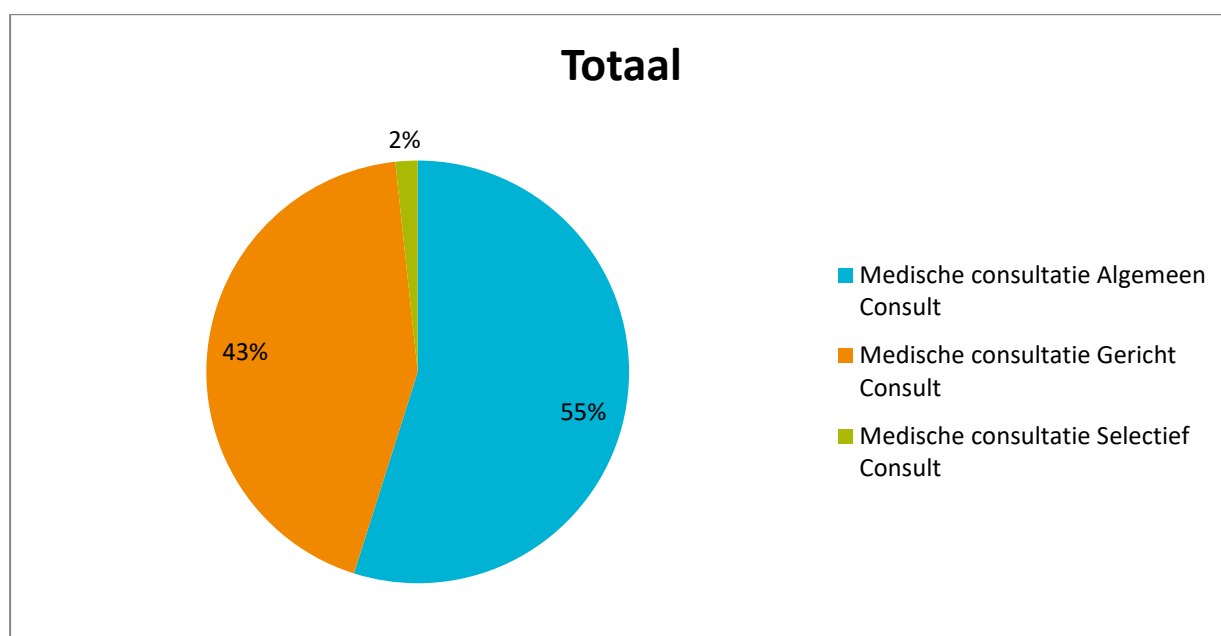
Soorten medisch consult

Er bestaan drie verschillende soorten medisch consult binnen de CLB-werking: het algemeen, het gericht en het selectief consult. De algemene en gerichte consulten vinden plaats op vastgelegde tijdstippen tijdens de onderwijsloopbaan van de leerling. Deze consulten richten zich op de ontwikkeling en evolutie van algemene of specifieke gezondheidskenmerken van de leerling. De selectieve consulten vinden plaats in het kader van opvolging van een vorig medisch consult, op vraag van de leerling, ouders of op initiatief van het CLB.

Voor de leerlingen uit het buitengewoon onderwijs worden de vaste tijdstippen gedefinieerd op basis van de leeftijd van de leerling. Zo vindt het algemene consult van het vijfde leerjaar plaats in het kalenderjaar waarin de leerling elf jaar wordt.

Medische interventie	Aantal leerlingen
Medische consultatie	6.617
Algemeen Consult	3.659
Gericht Consult	2.895
Selectief Consult	113

Tabel 18 Aantal leerlingen per soort medisch consult

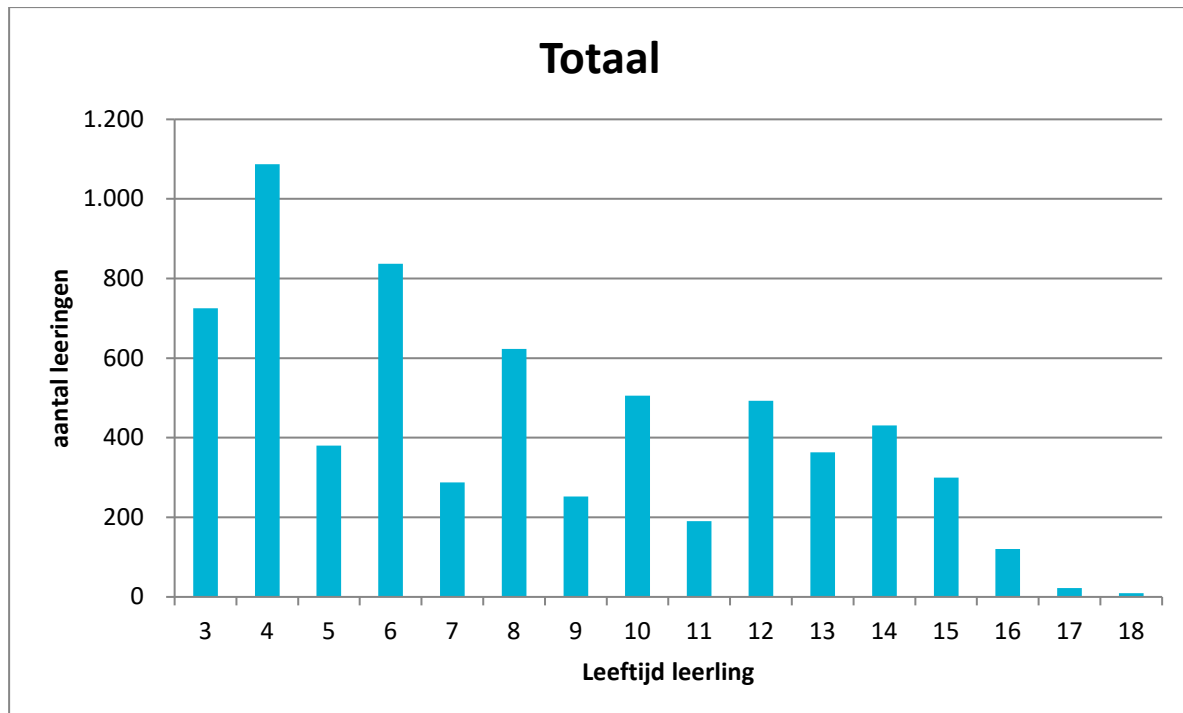

Figuur 10 Verdeling aantal leerlingen per soort medisch consult

Gelieve op te merken dat ook hier de bemerking geldt wat het aantal unieke leerlingen betreft: een leerling kan tijdens een schooljaar voor meer dan een soort consult naar het CLB komen (het gaat dan over een combinatie van een algemeen of gericht consult met een specifiek consult).

Leeftijd van de leerling en medisch consult

Op onderstaande figuur is duidelijk te zien dat in GO! CLB Brussel de grootste groep leerlingen die op medisch consult komen de 4-jarige kleuters zijn.

Figuur 11 Leeftijd van de leerlingen die op medisch consult komen

Op de volgende bladzijden wordt dieper ingegaan op een aantal belangrijke medische thema's die aan bod komen tijdens de medische consulten.

Lengte en gewicht

Een belangrijk medisch thema dat wordt opgevolgd, is de groei van de leerling. Deze groei wordt onder meer aan de hand van het gewicht en de lengte van de leerling gemonitord. Hiervoor worden standaarden of richtlijnen op Vlaams niveau ontwikkeld, wat bijdraagt tot de gelijkgerichtheid tussen de verschillende CLB's.

Aan de hand van de lengte- en gewichtscijfers wordt de Body Mass Index, of kortweg BMI, berekend. De tabel op de volgende bladzijde geeft de spreiding aan van de BMI voor alle leerlingen die onderzocht werden tijdens het schooljaar 2015-2016.

Conclusie BMI	Aantal leerlingen	% van alle onderzochte leerlingen
Obesitas	350	5,32%
Overgewicht	1113	16,94%
Normaal gewicht	4451	67,76%
Ondergewicht	597	9,09%
Extreem ondergewicht	26	0,40%
Ontbrekend of onbetrouwbaar	33	0,50%

Tabel 19 Aantal leerlingen per conclusie BMI

Voor 6.568 leerlingen (of 45 % van de schoolpopulatie) werd een BMI-conclusie geregistreerd in het elektronisch leerlingendossier.

Voor de meerderheid van de leerlingen (67,7 %) wordt een normaal gewicht als conclusie genoteerd. 22,3 % van de leerlingen heeft overgewicht of obesitas en bij meer dan 9 % van de leerlingen is sprake van (extreem) ondergewicht.

In het netoverstijgende jaarverslag 'de centra voor leerlingenbegeleiding in cijfers' staat beschreven dat in de regio Brussel de BMI-conclusies het sterkst afwijken van het gemiddelde van de andere provincies. Het opvallendste verschil doet zich voor wanneer we de leerlingen met overgewicht of obesitas bekijken: in Brussel ligt dit aandeel (22,3 %) opvallend hoger dan het gemiddelde voor alle regio's voor deze categorie (17,02 %).

Voor 33 leerlingen ontbreekt de conclusie of BMI, of werd aangegeven dat die niet betrouwbaar is. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een leerling met zijn been of arm in het gips zit of een ernstige fysieke beperking heeft die meten of wegen bemoeilijkt. Zoals bepaald in de richtlijn of standaard, kan het CLB in dat geval de leerling doorverwijzen naar de behandelende arts, of zelf een opvolgingsonderzoek (selectief consult) voorstellen.

Deze richtlijnen of standaarden reiken handvatten aan voor het CLB bij het maken van de inschatting of een doorverwijzing al dan niet is aangewezen en wat een mogelijk vervolgtraject voor de leerling kan zijn. De onderstaande tabel geeft aan in welke mate leerlingen werden doorverwezen i.v.m. gewicht. Hierbij wordt het volgende onderscheid gemaakt:

- **geen doorverwijzing** indien dat niet is aangewezen of er geen indicatoren zijn die aangeven dat een doorverwijzing wenselijk is;
- **interne doorverwijzing** betekent dat het CLB het gewicht verder opvolgt, bv. door middel van een selectief consult op een later tijdstip of een kortdurende begeleiding rond een eet- of gewichtsprobleem;
- een **externe doorverwijzing** vindt plaats indien er voldoende indicaties zijn die aangeven dat een doorverwijzing wenselijk is.

Doorverwijzing	Aantal leerlingen
Externe doorverwijzing	244
Interne doorverwijzing	12
Geen doorverwijzing	6.314

Tabel 20 Aantal doorverwijzingen voor BMI

Een volgende indeling die we kunnen maken o.b.v. de gegevens uit het elektronisch leerlingendossier, is een indeling op basis van de leeftijdscategorie.

Leeftijdscategorie	% leerlingen van schoolpopulatie met een normale BMI	% leerlingen van schoolpopulatie met een afwijkende BMI: (extreem) ondergewicht	% leerlingen van schoolpopulatie met een afwijkende BMI: overgewicht of obesitas
2-5 jaar	70,65 %	9,69 %	19,20 %
6-12 jaar	67,67 %	9,06 %	23,36 %
13-18 jaar	64,68 %	9,65 %	25,66 %
Gemiddelde van alle leeftijden	67,76 %	9,48 %	22,26 %

Tabel 21 Verdeling conclusie BMI naar leeftijd

Hierbij zien we dat de afwijking van het gemiddelde sterker is voor de hoge BMI-waarden dan voor de lage BMI-waarden. Hoe ouder de leerling, hoe groter de kans dat de BMI-waarde zal afwijken van het gemiddelde.

	% leerlingen van schoolpopulatie met een normale BMI	% leerlingen van schoolpopulatie met een afwijkende BMI: (extreem) ondergewicht	% leerlingen van schoolpopulatie met een afwijkende BMI: overgewicht of obesitas
ASO	68,41 %	9,15 %	21,58 %
BSO	51,80 %	8,84 %	37,67 %
KSO	68,25 %	15,79 %	8,77 %
TSO	62,10 %	8,26 %	28,10 %
Gemiddelde (leeftijdscategorie 13-18 jaar)	61,04 %	23,97 %	8,85 %

Tabel 22 Verdeling conclusie BMI naar onderwijsvorm

Drie onderwijsvormen vallen op. Ten eerste ASO, waar een normale BMI-waarde vaker geregistreerd wordt. Ten tweede zien we dat (extreem) ondergewicht veel vaker voorkomt in het KSO. Het feit dat een van de twee KSO scholen in ons werkingsgebied een dansopleiding aanbiedt, speelt hier vermoedelijk een rol in. Zeer opvallend is ook dat bijna 38% van de jongeren in het BSO in ons werkingsgebied overgewicht heeft of obese is.

In een laatste tabel vergelijken we de evolutie van de BMI-waarden doorheen de leeftijd, apart voor jongens en meisjes.

Leeftijdscategorie	% leerlingen van schoolpopulatie met een normale BMI		% leerlingen van schoolpopulatie met een afwijkende BMI: (extreem) ondergewicht		% leerlingen van schoolpopulatie met een afwijkende BMI: overgewicht of obesitas	
	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes
Geslacht						
2-5 jaar	73,90 %	67,40 %	10 %	10,39 %	16,18 %	22,20%
6-12 jaar	67,16 %	66,47 %	8,07 %	9,82 %	22,26 %	24,38 %
13-18 jaar	67,40 %	62,18 %	10,86 %	8,54 %	21,72 %	29,27 %
Gemiddelde	70,33 %	65,93 %	9,29 %	9,77 %	20,37 %	24,36 %

Tabel 23 Verdeling conclusie BMI naar leeftijd en geslacht

We stellen een verschil vast tussen jongens en meisjes op het vlak van de BMI-waarden. Bij meisjes is vaker sprake van overgewicht of obesitas, zeker merkbaar op kleuterleeftijd en in de leeftijdscategorie van 13-18 jaar.

Visus: gezichtsscherpte

Visus vormt een belangrijk onderdeel van de medische consulten. Deze visus wordt door het CLB gemonitord voor 4 verschillende aspecten: de gezichtsscherpte op afstand, het dieptezicht, de oogstand en de kleurzin. Ook voor de onderzoeken wat betreft de visus volgen de CLB's gestandaardiseerde richtlijnen die het uniform en kwaliteitsvol werken garanderen. Voor het verwijzingsbeleid tenslotte hanteren de CLB's wetenschappelijk verantwoorde richtlijnen.

Het eerste onderdeel van de visus, gezichtsscherpte op afstand, bevat de volgende conclusies:

Conclusie	Aantal leerlingen	% van alle onderzochte leerlingen
Afwijkend verzicht	751	15%
Andere	3	0,06%
Geen conclusie	68	1,4%
Normaal	3.755	75%
Ontbrekend of onbetrouwbaar	22	0,4%
Regelmatige opvolging door de oogarts	405	8,1%

Tabel 24 Aantal leerlingen per conclusie gezichtsscherpte

De gezichtsscherpte werd gecontroleerd voor 5.004 leerlingen.

Aan het visusonderzoek gaat een gerichte anamnese vooraf. Hiervoor wordt aan de leerling en/of de ouder(s) gevraagd om een gerichte vragenlijst in te vullen voorafgaand aan het medisch onderzoek. 8,1 % van de leerlingen wordt regelmatig opgevolgd door de oogarts. In Vlaanderen ligt het percentage op 10,94%. De leerlingen in Brussel worden dus minder frequent opgevolgd door de oogarts.

In die zelfde lijn ligt de vaststelling dat 15% van de onderzochte leerlingen in ons CLB een afwijkend verzicht bleek te hebben in vergelijking met 9,41% in Vlaanderen. In ons CLB worden we regelmatig geconfronteerd met ouders die omwille van financiële of andere redenen hun kinderen niet laten opvolgen door de oogarts of geen (nieuwe) bril hebben voor hun kind. Zeker in het TSO en BSO weigeren een deel van de jongeren met slecht zicht ook een bril te dragen bijvoorbeeld uit schrik voor reacties van anderen.

In het kleuter- en lager onderwijs wordt bovendien ook de leerkracht actief bevraagd naar mogelijke problemen i.v.m. visus bij de leerlingen. De leerkracht is een belangrijke bron van informatie, aangezien het functioneren van de leerling in de klas het centrale focuspunt vormt voor het CLB. De informatie die het CLB verkrijgt door deze vragenlijsten, worden zowel meegenomen naar het visusonderzoek zelf, als naar de eventuele opvolging die de leerling dient te krijgen.

Onbetrouwbare of ontbrekende conclusies worden ingevoerd wanneer de leerling bv. zijn bril vergat mee te brengen (de gezichtsscherpte wordt namelijk altijd gemeten mét de bril van de leerling), of wanneer de medewerking van de leerling tijdens het onderzoek niet voldoende was om een betrouwbaar resultaat te verkrijgen (bv. bij de controle van de visus van een kleuter).

Ook voor gezichtsscherpte worden leerlingen waar nodig doorverwezen. De onderstaande tabel illustreert het soort doorverwijzing na een onderzoek van de gezichtsscherpte. Externe doorverwijzingen voor gezichtsscherpte gebeuren naar een oogarts of gespecialiseerde dienst.

Doorverwijzing	Aantal leerlingen
Externe doorverwijzing	727
Interne opvolging	4

Geen doorverwijzing	4.273
----------------------------	-------

Tabel 25 Aantal doorverwijzingen gezichtsscherpte

Visus: dieptezicht

Het dieptezicht (of binoculair stereozicht) van de leerling wordt enkel onderzocht bij leerlingen van het 5e leerjaar lager onderwijs, of op expliciete vraag van de leerling en zijn/haar ouders. Het is niet zinvol om de test op een vroegere leeftijd af te nemen aangezien het dieptezicht pas volledig ontwikkeld is op de leeftijd van 11 jaar.

Het onderzoek naar het dieptezicht bij deze leerlingen leverde de volgende conclusies op:

Conclusie	Aantal leerlingen	% van alle onderzochte leerlingen
Geen conclusie	10	1,4%
Gestoord binoculair stereozicht	124	17,2%
Normaal	587	81,3%
Ontbrekend of onbetrouwbaar	1	0,4%

Tabel 26 Aantal leerlingen per conclusie dieptezicht

Het dieptezicht werd getest voor 722 leerlingen.

Het CLB kan zelf geen verder onderzoek uitvoeren naar het dieptezicht. Dit betekent dat een doorverwijzing altijd naar een externe partner gebeurt.

Doorverwijzing	Aantal leerlingen
Externe doorverwijzing	41
Geen doorverwijzing	681

Tabel 27 Aantal doorverwijzingen voor dieptezicht

Bovenstaande tabel toont aan dat niet alle leerlingen met een gestoord dieptezicht worden doorverwezen. Dit wordt verklaard door het vastgelegde verwijsbeleid: enkel een gestoord dieptezicht zonder dat er sprake is van een gekende oogafwijking, vraagt verder onderzoek door een oogarts.

Visus: kleurzin

De kleurzin wordt onderzocht in het 1e leerjaar. Bij afwijkend resultaat wordt de kleurzin vervolgens opnieuw getest in het 5e leerjaar. Ondertussen krijgen ouders wel informatie over het vermoeden van een kleurzinstoornis bij hun kind en tips voor de leerkracht. Onderzoek naar de kleurzin eveneens plaatsvinden op een ander tijdstip, indien dat uitdrukkelijk gevraagd wordt door de ouders of de leerkracht.

Conclusie	Aantal leerlingen	% van alle onderzochte leerlingen
Geen conclusie	13	1,2%
Normaal	1.031	95,5%
Ontbrekend of onbetrouwbaar	1	0,09%
Twijfelachtige kleurzin	17	1,6%
Vermoeden van afwijkend kleurzin	18	1,6%

Tabel 28 Aantal leerlingen per conclusie kleurzin

De test naar de kleurzin werd afgenomen bij 1.080 leerlingen.

Doorverwijzingen voor kleurzin gebeuren enkel naar gespecialiseerde diensten in ziekenhuizen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal doorverwijzingen voor kleurzin:

Doorverwijzing	Aantal leerlingen
Externe doorverwijzing	2
Geen doorverwijzing	1.078

Tabel 29 Aantal doorverwijzingen voor kleurzin

Aangezien leerlingen met een twijfelachtige kleurzin of vermoeden van een afwijkende kleurzin in het 5e leerjaar opnieuw getest worden, is het aantal leerlingen dat effectief wordt doorverwezen voor kleurzin klein.

Visus: oogstand

Scheel zien is een risicofactor voor de ontwikkeling van amblyopie of lui oog. Daarom wordt de oogstand nagekeken in de 1e en 2e kleuterklas en in het 1e leerjaar. De volgende conclusies m.b.t. de oogstand zijn mogelijk:

Conclusie	Aantal leerlingen	% van alle onderzochte leerlingen
(vermoeden van) afwijkende oogstand	50	1,6%
Andere conclusie	1	0,03%
Geen conclusie	193	6,06%
Normale oogstand	2.935	92,2%
Ontbrekend of onbetrouwbaar	5	0,16%

Tabel 30 Aantal leerlingen per conclusie oogstand

De oogstand werd gecontroleerd bij 3.184 leerlingen.

Dat er bij een heel aantal leerlingen geen conclusie is komt omdat bij die leerlingen geen oogstand werd nagekeken. Indien een kind immers reeds is opgevolgd door een oogarts voor lui oog, scheelzien of een bril draagt, wordt de test op scheelzien niet afgenomen en is er dus ook geen conclusie.

De CLB's volgen bij een doorverwijzing rond oogstand de wetenschappelijke aanbeveling op om enkel naar externe partners door te verwijzen, en zelf geen verder onderzoek uit te voeren.

Doorverwijzing	Aantal leerlingen
Externe doorverwijzing	26
Geen doorverwijzing	3.158

Tabel 31 Aantal doorverwijzingen voor oogstand

Puberteitsontwikkeling

Tenslotte vormt ook de pubertaire ontwikkeling een belangrijk aspect van de groei en ontwikkeling van leerlingen doorheen de schoolloopbaan. De pubertaire ontwikkeling wordt aan de hand van drie dimensies beoordeeld. Bij meisjes zijn dit de borstontwikkeling, de pubisbeharings en de leeftijd van de menarche (eerste menstruatie). Bij meisjes die reeds menstrueren wordt de borstontwikkeling en de pubisbeharings niet meer nagekeken. Bij jongens zijn dit de uitwendige genitaliën, het testisvolume en de pubisbeharings. Deze informatie kan noodzakelijk zijn om het algemeen groeipatroon correct te interpreteren. Een tweede doelstelling van het onderzoek is de tijdige detectie van een te vroege ontwikkeling van de puberteit of een uitblijven van de pubertaire ontwikkeling.

Aangezien het onderzoek van de puberteit niet erg populair is bij de meeste kinderen en jongeren, wordt door de artsen en paramedisch werkers de nodige zorg besteedt om dit te duiden binnen het groei- en ontwikkelingsconsult om op die manier de instemming van het kind of de jongere te bekomen. Bij alle jongens van het derde secundair wordt door de arts ter gelegenheid van het puberteitsonderzoek tevens informatie gegeven over teelbalkanker, gezien deze aandoening op relatief jonge leeftijd voor kan komen. De onderstaande tabel toont de conclusies wat betreft de pubertaire ontwikkeling aan, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen jongens en meisjes.

Conclusie	Aantal leerlingen	% van alle onderzochte leerlingen
Puberteit jongens	910	48,71%
Afwijkende ontwikkeling puberteit	5	0,27%
Normaal	549	29,39%
Puberteit meisjes	958	51,28%
Afwijkende ontwikkeling puberteit	6	0,32%
Andere	1	0,05%
Normaal	948	50,75%

Tabel 32 Aantal leerlingen per conclusie pubertaire ontwikkeling

In totaal werd de pubertaire ontwikkeling van 1.868 leerlingen onderzocht. We stellen vast dat de overgrote meerderheid (99 %) van de onderzochte leerlingen een normale pubertaire ontwikkeling doormaken.

Een doorverwijzing omtrent de pubertaire ontwikkeling kan zowel intern gebeuren (naar een selectief consult), als extern.

Doorverwijzing	Aantal leerlingen jongens	Aantal leerlingen meisjes
Externe doorverwijzing	7	7
Geen doorverwijzing	903	951

Tabel 33 Aantal doorverwijzingen voor pubertaire ontwikkeling

Selectieve consulten

Eerder in dit jaarverslag werd beschreven dat de selectieve consulten niet op vastgelegde tijdstippen plaatsvinden, maar wel als opvolging van een ander medisch consult (als vorm van nazorg), op vraag van een leerling of ouders of op initiatief van het CLB.

De onderstaande tabel illustreert de medische thema's die aan bod kwamen tijdens de selectieve consulten.

Medisch thema	Aantal leerlingen
Visus	
Gezichtsscherpte	2
Oogstand	1
Groei	
Lengte	38
Gewicht	37
Puberteit jongens	2
Puberteit meisjes	5

Tabel 34 Aantal leerlingen per medisch thema voor selectieve consulten

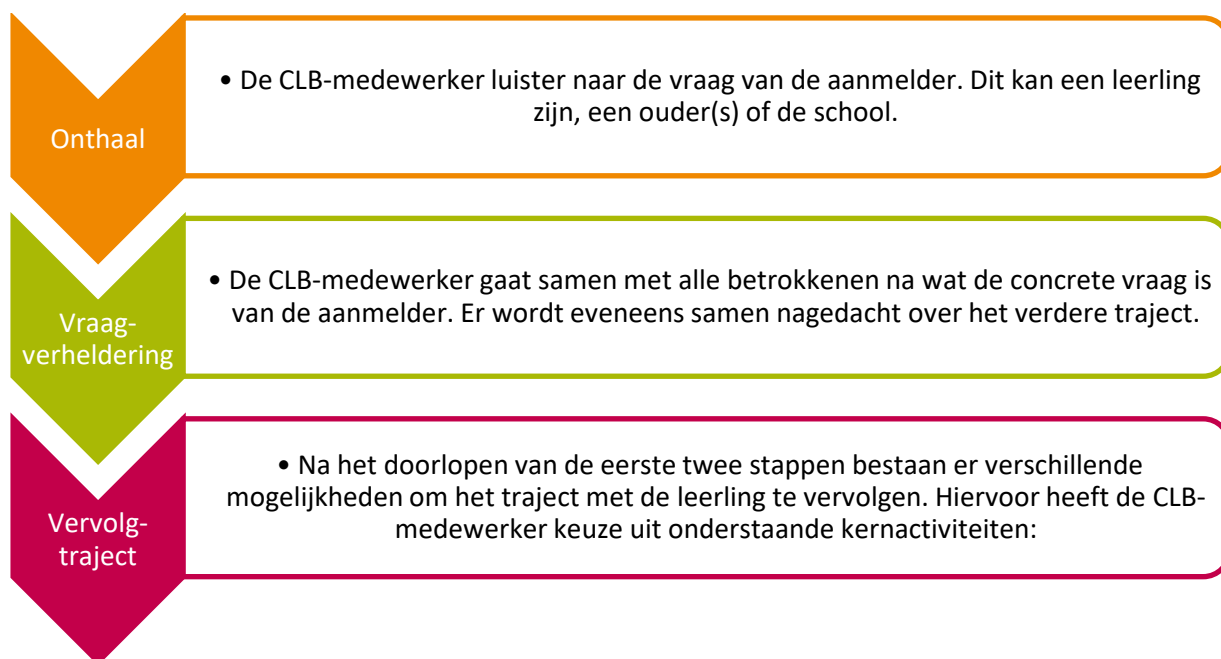
Het thema dat het meest aan bod komt tijdens een medisch selectief consult zijn de groei (lengte en gewicht).

Na het medisch onderzoek

De medische consulten zijn niet enkel een gelegenheid om problemen van groei en lichamelijke ontwikkeling op te sporen, maar bieden ook de gelegenheid tot gesprek tussen de leerling en de arts of de paramedisch werker. Tijdens het gesprek kunnen bijvoorbeeld vragen over anticonceptie, zelfverminking, depressieve gedachten of faalangst aan bod komen. In samenspraak met de leerling kan een vervolcontact worden gepland. In dat geval wordt de leerling verder begeleid binnen de multidisciplinaire vraaggestuurde CLB-begeleiding, waar we in het volgende hoofdstuk verder op ingaan.

Wat doet het CLB met een zorgvraag?

Bij de begeleiding van een leerling met een zorgvraag handelt het CLB op een systematische, doelgerichte en transparante manier. Als gevolg hiervan wordt er een traject opgestart bestaande uit zogenaamde kernactiviteiten. Deze kernactiviteiten bestaan steeds uit een vast patroon, waarbij het CLB de zorgvraag onthaalt en vervolgens verheldert. Afhankelijk van de aard van de zorgvraag zijn vervolgens verschillende vervolgtrajecten mogelijk, gaande van informatieverstrekking tot begeleiding of doorverwijzing naar het netwerk. De onderstaande figuur stelt dit traject schematisch voor:

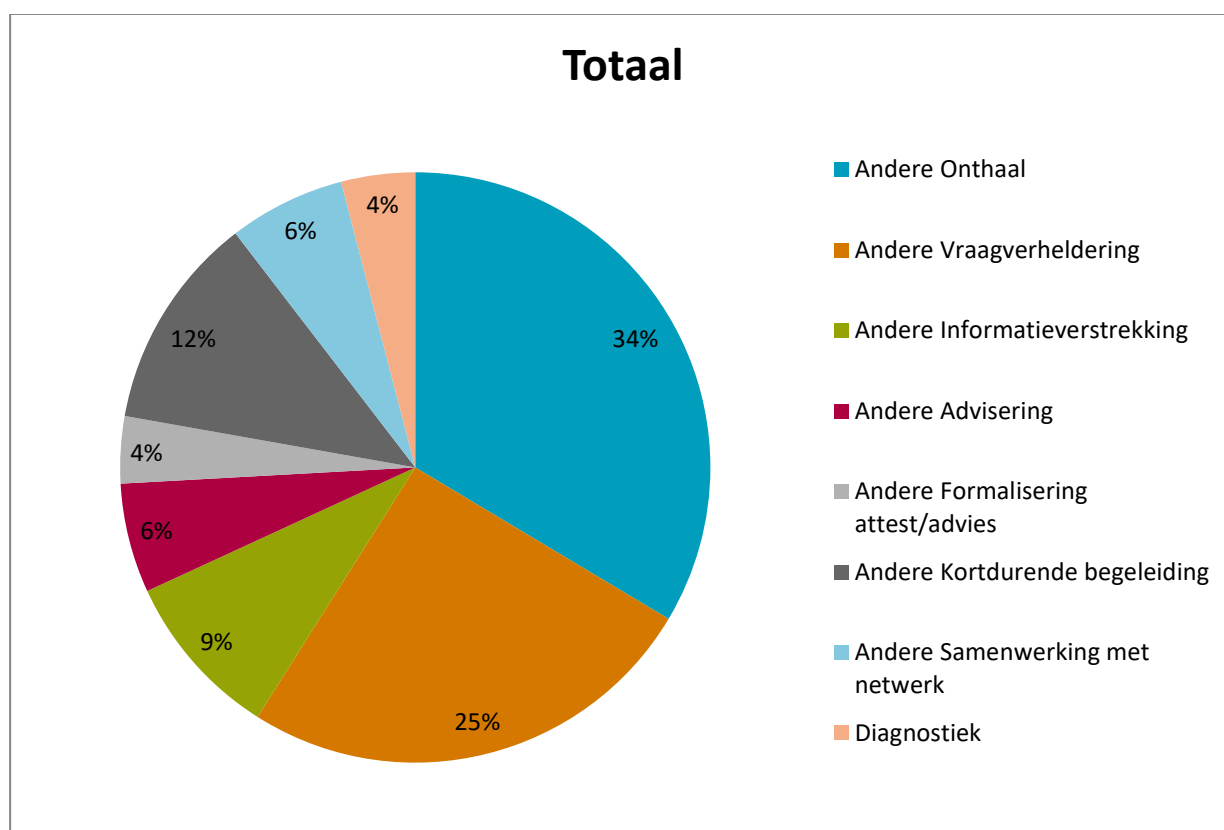

Informatieverstrekking	De CLB-medewerker verstrekt informatie, bv. over keuzemogelijkheden.
Advies	De CLB-medewerker geeft onafhankelijk advies.
Handelingsgerichte diagnostiek (HGD)	Indien de onderwijsnoden van de leerling dit vereisen, kan het CLB diagnostiek afnemen. Hiervoor baseert het CLB zich op wetenschappelijk onderbouwde methodieken en op Prodiaprotocolen (zie ook verder).
Formalisering advies/attest	In bepaalde situaties zal het CLB zijn advies, gebaseerd op input van alle betrokkenen, formaliseren in een attest. Dit is bijvoorbeeld noodzakelijk om toegang te verlenen tot het buitengewoon onderwijs, de ondersteuning vanuit het geïntegreerd onderwijs of gespecialiseerde hulpverlening.
Kortdurende begeleiding	Het CLB begeleidt de leerling en/of ouders gedurende 2 tot 8 sessies. Er wordt samen gezocht naar mogelijke oplossingen en antwoorden voor de zorgvraag.
Samenwerking met een netwerk	Het CLB werkt actief samen met een uitgebreid netwerk binnen de onderwijs- en welzijnswereld. Waar nodig worden leerlingen toegeleid naar meer gepaste of gespecialiseerde hulpverlening.

De onderstaande tabel toont aan voor hoeveel leerlingen beroep werd gedaan op de kernactiviteiten van deCLB-begeleiding.

Kernactiviteit	Aantal leerlingen
Onthaal	2.032
Vraagverheldering	1.537
Informatieverstrekking	554
Advisering	363
Diagnostiek	245
Formalisering attest/advies	222
Kortdurende begeleiding	713
Samenwerking met netwerk	386

Tabel 35 Aantal leerlingen per kernactiviteit

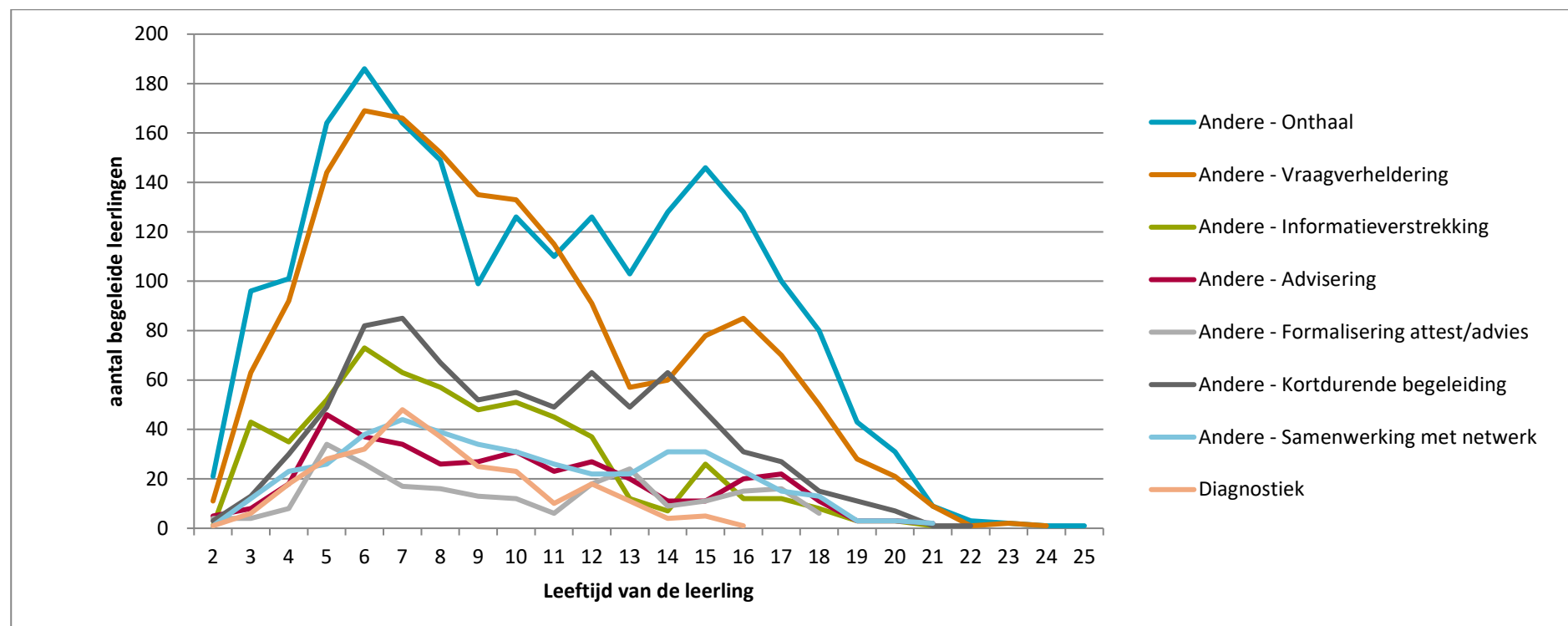
Figuur 12 Verdeling aantal leerlingen per kernactiviteit

Het bovenstaande aantal leerlingen met een *onthaal* omvat alle nieuwe vragen van leerlingen, ouders of de school die tijdens het schooljaar 2015-2016 werden gesteld. Een leerling die reeds tijdens het schooljaar 2014-2015 in begeleiding was bij het CLB, en waarvoor geen nieuwe vraag werd gesteld tijdens het vorige schooljaar, telt dus niet mee in dit aantal. Zij kunnen daarentegen wel meetellen in andere functies wanneer we spreken over bijvoorbeeld een kortdurende begeleiding of diagnostiek.

In vergelijking met de cijfergegevens van het vorige schooljaar werd door de CLB's meer samengewerkt met het netwerk en ingezet op diagnostiek en kortdurende begeleidingen tijdens het schooljaar 2015-2016.

Leeftijd van de leerling

Uit voorgaande grafieken weten we al dat het soort zorgvragen van de leerlingen (met name binnen welk begeleidingsdomein zich dit situeert) evolueert met de leeftijd van de leerlingen, en dat we duidelijk pieken vaststellen op bepaalde leeftijden. De onderstaande grafiek illustreert de kernactiviteiten die door het CLB worden ingezet, bekeken op het niveau van de leeftijd van de leerling.

Figuur 13 Evolutie kernactiviteiten naar leeftijd van de leerling

De functies onthaal en vraagverheldering starten reeds voor de leeftijd van 2 jaar (voor de leerling schoolgaand is), terwijl de overige functies aan bod komen vanaf de leeftijd waarop de leerling het kleuteronderwijs aanvat. We stellen voor alle functies, met uitzondering van kortdurende begeleiding, een duidelijke eerste piek vast bij de overgang van het kleuter- naar het lager onderwijs, een tweede bij de overgang van het lager naar het secundair onderwijs en een derde piek rond de leeftijd van 15 jaar.

We bekijken hieronder welke domeinen het vaakst werden ingezet per functie.

Onthaal

De onderstaande tabel illustreert het aantal leerlingen waarvoor beroep werd gedaan op de functie onthaal, verdeeld over de verschillende begeleidingsdomeinen.

Begeleidingsdomein	Aantal leerlingen
1- Leren en studeren	623
2- Onderwijsloopbaan	726
3- Preventieve gezondheidszorg	323
4- Psycho-sociaal functioneren	622

Tabel 36 Aantal leerlingen per domein voor functie onthaal

Het grootste aantal zorgvragen worden onthaald binnen de begeleidingsdomeinen leren en studeren, onderwijsloopbaanbegeleiding en psycho-sociaal functioneren. Deze cijfers liggen in dezelfde lijn als de cijfers uit het vorige hoofdstuk, waarbij we vaststelden dat beide domeinen het vaakst bevroegd werden binnen de vraaggestuurde werking van het CLB.

De cijfers voor vraagverheldering, de activiteit die volgt op de kernactiviteit onthaal, liggen in dezelfde lijn als de cijfers voor onthaal. Ook daar vormen leren en studeren, onderwijsloopbaan en psycho-sociaal functioneren de grootste domeinen wat betreft vraagverheldering.

Informatieverstrekking

Nadat een zorgvraag onthaald en verhelderd is, kan het CLB beslissen om informatie te verstrekken. De onderstaande tabel illustreert het aantal leerlingen waarop informatieverstrekking werd ingezet.

Begeleidingsdomein	Aantal leerlingen
1- Leren en studeren	192
2- Onderwijsloopbaan	187
3- Preventieve gezondheidszorg	93
4- Psycho-sociaal functioneren	157

Tabel 37 Aantal leerlingen per domein voor functie informatieverstrekking

Advisering

Advisering is een andere mogelijkheid waarover het CLB beschikt in het begeleidingstraject. Het CLB geeft steeds handelingsgerichte adviezen vertaald naar de specifieke onderwijscontext.

Begeleidingsdomein	Aantal leerlingen
--------------------	-------------------

Leren en studeren	192
Onderwijsloopbaan	187
Preventieve gezondheidszorg	93
Psycho-sociaal functioneren	157

Tabel 38 Aantal leerlingen per domein voor functie advisering

Voor 1,2 % van de leerlingen verstrekt het CLB een advies.

De meeste advisering heeft betrekking op de onderwijsloopbaan en het leren en studeren. De adviezen betreffende de onderwijsloopbaan zijn in de eerste plaats adviezen m.b.t. een verslag of gemotiveerd verslag. Hiernaast geeft het CLB advies bij o.a. moeilijke keuzes (bijvoorbeeld overzitten), een vervroegde instap in het lager onderwijs, een definitieve uitsluiting (zie ook het vorige hoofdstuk) en buitenschoolse begeleiding.

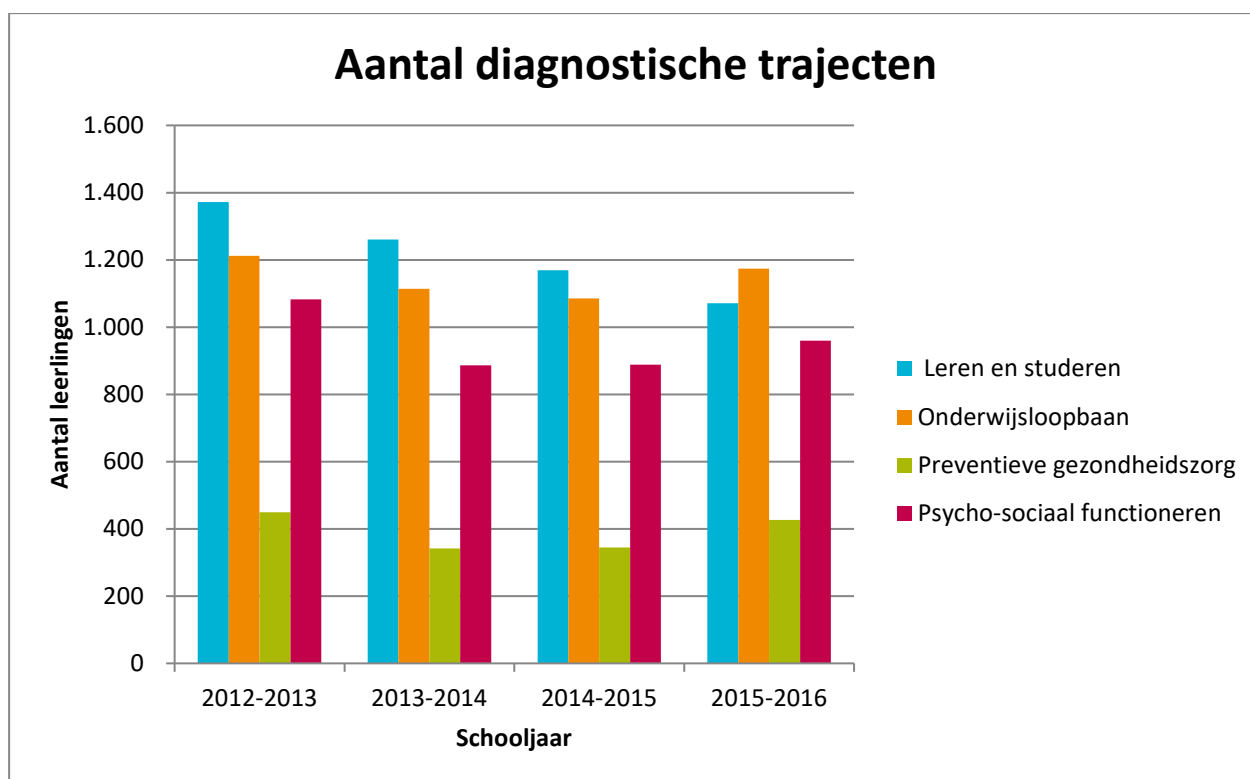
Handelingsgerichte diagnostiek

Het CLB kan er vervolgens ook voor kiezen om zelf een handelingsgericht diagnostisch traject (of kortweg HGD-traject) op te starten met de leerling. De diagnostiek die het CLB zelf verzamelt is altijd onderwijsgerelateerd.

Rijlabels	Diagnostiek
Leren en studeren	97
Onderwijsloopbaan	22
Preventieve gezondheidszorg	7
Psycho-sociaal functioneren	82

Tabel 39 Aantal leerlingen per domein voor functie handelingsgerichte diagnostiek

We stellen vast dat het aantal diagnostische trajecten binnen het CLB gestegen is en dit voor alle begeleidingsdomeinen. Voor meer dan 5 % van de schoolpopulatie doorloopt het CLB een diagnostisch traject. De volgende grafiek illustreert de evolutie van het aantal diagnostische trajecten per begeleidingsdomein, en dit voor de laatste vier schooljaren.

Figuur 14 Evolutie diagnostische trajecten per begeleidingsdomein

Voor het domein psychosociaal functioneren stellen we een stijgende trend vast over de laatste drie schooljaren. Voor het domein leren en studeren stellen we ook een stijging vast, maar ook enkel de laatste drie schooljaren. Voor het domein onderwijsloopbaan zien we een lichte stijging, maar enkel ten opzichte van het vorige schooljaar, waar we een daling kenden ten opzichte van de schooljaren daarvoor.

Binnen het domein OLB situeert de stijging zich duidelijk binnen de trajectbegeleiding in functie van het verslag en het gemotiveerd verslag. Sinds 1 september 2014 is het CLB de enige gemachtigde instantie om dergelijke verslagen af te leveren, in tegenstelling tot de voorgaande schooljaren waar ook andere instanties hiertoe geautoriseerd waren. Het vertalen van de onderwijsbehoeften van de leerling naar de schoolcontext staat hierbij centraal.

Binnen het domein PSF wordt de stijging verklaard door een toenemend aantal diagnostische trajecten in kader van sociale ontwikkeling en problemen thuis.

Formalisering advies/attest

Begeleidingsdomein	Aantal leerlingen
Leren en studeren	159
Onderwijsloopbaan	230
Preventieve gezondheidszorg	13
Psycho-sociaal functioneren	102

Tabel 40 Aantal leerlingen per domein voor functie formalisering advies/attest

Wat betreft het formaliseren van een advies of attest stellen we een stijging vast binnen het domein van de onderwijsloopbaanbegeleiding. Ook deze stijging heeft te maken met trajectbegeleiding in functie van een verslag of gemotiveerd verslag.

Kortdurende begeleiding

Onderstaande tabel geeft een idee rond welke begeleidingsdomeinen de kortdurende begeleidingen georganiseerd worden.

Rijlabels	2015-2016
Leren en studeren	261
Onderwijsloopbaan	314
Preventieve gezondheidszorg	23
Psycho-sociaal functioneren (PSF)	306

Tabel 41 Aantal leerlingen per domein voor functie kortdurende begeleiding

We zien in GO! CLB Brussel een stijging van het aantal kortdurende begeleidingen. Dit in tegenstelling tot de andere CLB in Vlaanderen waar er een daling wordt gerapporteerd. Het grootste aantal kortdurende begeleidingen situeert zich binnen het domein OLB en PSF. In het vorige hoofdstuk rapporteerden we een stijging binnen het domein PSF domein wat betreft de onderwerpen regelovertredend gedrag en problemen thuis. Dit stellen we ook vast wat betreft het aantal kortdurende begeleidingen voor beide onderwerpen. Voor het domein OLB is er een stijging te zien in het aantal kortdurende begeleidingen voor de onderwerpen problematische afwezigheden, trajectbegeleiding in functie gemotiveerd verslag/verslag en GON/ION.

Voor 9 leerlingen werd een kortdurende begeleiding opgestart binnen het onderwerp verontrusting, een onderwerp dat geregistreerd wordt sinds 1 september 2015. Hierop komen we in het derde deel terug.

Het doel van een kortdurende begeleiding is het bieden van een antwoord door het CLB op de zorgvraag van de leerling. In dat geval is het CLB van oordeel dat de leerling met een kortdurende begeleiding, bestaande uit een aanbod van twee tot maximaal acht sessies, verder kan geholpen worden met de zorgvraag. Indien het CLB van oordeel is dat een kortdurende begeleiding niet volstaat, zal het altijd beroep doen op de draaischijffunctie zodat de leerling naar meer gepaste hulp kan toegeleid worden.

Het CLB verstrekt zelf geen therapie. Ook voor het bieden van overbruggingshulp in afwachting van de opname in een meer gespecialiseerde dienst, is de kortdurende begeleiding niet geschikt.

Samenwerking met een netwerk

De laatste mogelijkheid die het CLB heeft om in te zetten binnen een traject, is de samenwerking met het netwerk. Hier wordt uitgebreid op ingegaan tijdens het derde deel van dit jaarverslag, wanneer de draaischijffunctie van het CLB wordt besproken.

CLB en het M-decreet

Het M-decreet, het *Decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*, kende op 1 september 2015 zijn globale uitrol in het onderwijsland. Tijdens het schooljaar 2014-2015 trad het M-decreet reeds in beperkte mate in werking voor de CLB's. Op 1 september 2015 werd de nieuwe regelgeving volledig van kracht en dit niet enkel voor CLB's, maar ook voor scholen. Ook voor CLB bracht dit nieuwe decreet belangrijke wijzigingen met zich mee.

Zoals eerder aangehaald, is het CLB sedert 1 september 2014 de enige gemachtigde instantie die een (gemotiveerd) verslag kan opmaken. Een verslag geeft recht op een inschrijving in het buitengewoon onderwijs, of op studievoortgang o.b.v. een individueel aangepast curriculum (IAC) binnen het gewoon onderwijs. Een gemotiveerd verslag maakt bijkomende ondersteuning (geïntegreerd onderwijs of kortweg 'GON') in het gewoon onderwijs mogelijk. Voorheen konden ook andere instanties, waaronder een Centrum voor Ontwikkelingsstoornissen (COS), een inschrijvingsverslag opmaken i.f.v. een instap in het buitengewoon onderwijs.

Typologie buitengewoon onderwijs

De typologie binnen het buitengewoon onderwijs werd eveneens aangepast bij de intrede van het M-decreet. De onderstaande tabel bevat de verschillende types die het CLB kan selecteren bij het uitschrijven van een verslag buitengewoon onderwijs.

Typologie BuO sinds M-decreet	
Type	Omschrijving
Basisaanbod	Voor kinderen voor wie de onderwijsbehoeften dermate zijn en voor wie al tijdens het gewone kleuter- of lager onderwijs aantoonbaar blijkt dat de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende of dispenserende maatregelen ofwel disproportioneel, ofwel onvoldoende zijn opdat de leerling het gemeenschappelijk leerprogramma kan volgen.
2	Verstandelijke beperking ⁴
3	Voor kinderen met ernstige emotionele of gedragsproblemen die geen verstandelijke beperking hebben zoals bepaald voor type 2
4	Motorische beperking
5	Kinderen die opgenomen zijn in een ziekenhuis, een residentiële setting of verblijven in een preventorium
6	Visuele beperking
7	Auditieve beperking of een taal- of spraakstoornis ⁵
9	Voor kinderen met een autismespectrumstoornis die geen verstandelijke beperking hebben zoals bepaald voor type 2

⁴ Leerlingen moeten hierbij voldoen aan bepaalde voorwaarden. Meer info via https://www.onderwijskiezer.be/v2/basis/basis_buo_detail.php?detail=15&var=BuLO

⁵ Meer informatie over de voorwaarden waaraan leerlingen moeten voldoen, via https://www.onderwijskiezer.be/v2/basis/basis_buo_detail.php?detail=20&var=BuLO

Tabel 42 Overzicht typologie buitengewoon onderwijs

Het type basisaanbod (dat in de plaats komt van de vroegere types 1 en 8) is bedoeld voor kinderen voor wie de onderwijsbehoeften dermate zijn, en voor wie aantoonbaar blijkt dat de aanpassingen (o.a. remediërende, differentiërende, compenserende of dispenserende maatregelen) ofwel disproportioneel, ofwel onvoldoende zijn om de leerling binnen het gemeenschappelijk curriculum te kunnen blijven meenemen in een school voor gewoon onderwijs.

Een inschrijving in het type basisaanbod niveau basisonderwijs is maximaal twee schooljaren geldig. Een inschrijving in het type basisaanbod niveau secundair onderwijs is maximum geldig tot het eind van de opleidingsfase. Aan het einde van deze periode volgt een evaluatie door de klassenraad en het CLB. Wanneer na deze evaluatie blijkt dat de aanpassingen wel proportioneel zullen zijn om de leerling het gemeenschappelijk curriculum te laten volgen in een school voor gewoon onderwijs, maakt de leerling de overstap naar het gewoon onderwijs. De klassenraad en het CLB kunnen op basis van een evaluatie beslissen dat de inschrijving in het basisaanbod al dan kan worden verlengd. In het basisonderwijs kan met maximaal twee schooljaren worden verlengd. In het secundair onderwijs geldt de verlenging voor de kwalificatiefase en de facultatieve integratiefase.

Verslagen

Sinds de introductie van het M-decreet, is voor de toegang tot het buitengewoon onderwijs een verslag opgemaakt door het CLB vereist. Dit verslag bevat een grondige beschrijving van de doorlopen fasen van het zorgcontinuüm en de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling gebaseerd op het integratief beeld aan de hand van het ICF-CY-kader⁶. ICF is een bio-psycho-sociaal model dat niet alleen rekening houdt met zogenaamde 'kindfactoren', maar ook de context mee in beeld brengt. In de conclusie van het verslag wordt aangegeven welk type/opleidingsvorm buitengewoon onderwijs aangewezen is. Het sjabloon van verslag is een product van netoverstijgende samenwerking en wordt door alle CLB's gehanteerd.

De onderstaande tabel toont het aantal verslagen die tijdens het schooljaar 2015-2016 werden opgemaakt door het CLB.

Soort verslag	Aantal M-Verslagen	Verhouding t.o.v. totaal aantal verslagen
Eerste verslag	66	68,7 %
Gewijzigd verslag	20	20,8 %
Wijziging van inschrijvingsverslag naar verslag	10	10,5 %
Eindtotaal	96	100 %

Tabel 43 Aantal verslagen, opgedeeld per type verslag

De bovenstaande tabel heeft betrekking op de verslagen die werden geregistreerd voor 1 september 2016. Bij wijze van overgangsmaatregel moet de leerling niet beschikken over het verslag op moment van inschrijving (dan volstaat een voorlopig document van het CLB), maar ten laatste bij de start van de lesbijwoning (meestal op 1 september).

⁶ Meer informatie over ICF-CY via <http://www.rivm.nl/who-fic/icf-cy.htm>

Deze deadline 'Verslag klaar bij inschrijving' blijkt in de praktijk niet haalbaar te zijn voor de CLB's. De onhaalbaarheid heeft vooral te maken met de data die vooropgesteld worden binnen het inschrijvingsrecht, die veel te vroeg liggen om degelijke handelingsgerichte diagnostische trajecten af te werken. Voor het proces van de opmaak van een verslag voltooid kan worden, dient er immers overleg te zijn met de school, de ouders en waar van toepassing ook de leerling. Dit afgerond krijgen, met een sluitende conclusie omtrent de haalbaarheid van het volgen van een gemeenschappelijk curriculum vóór 1 maart, is quasi onmogelijk (en voor leerlingen die gebruik kunnen maken van de voorrangsregeling al helemaal onbegonnen werk). Bij wijze van uitzonderingsmaatregel dienden de verslagen voor het huidige schooljaar (2016-2017) pas afgewerkt te zijn tegen 1 september.

De onderstaande tabel toont het aantal verslagen aan die door GO! CLB Brussel werden gefinaliseerd⁷ in de maand september 2016, de periode waarin de nodige administratie wordt afgewerkt.

September	Aantal verslagen
Eerste verslag	12
Gewijzigd verslag	
Wijziging van inschrijvingsverslag naar verslag	1

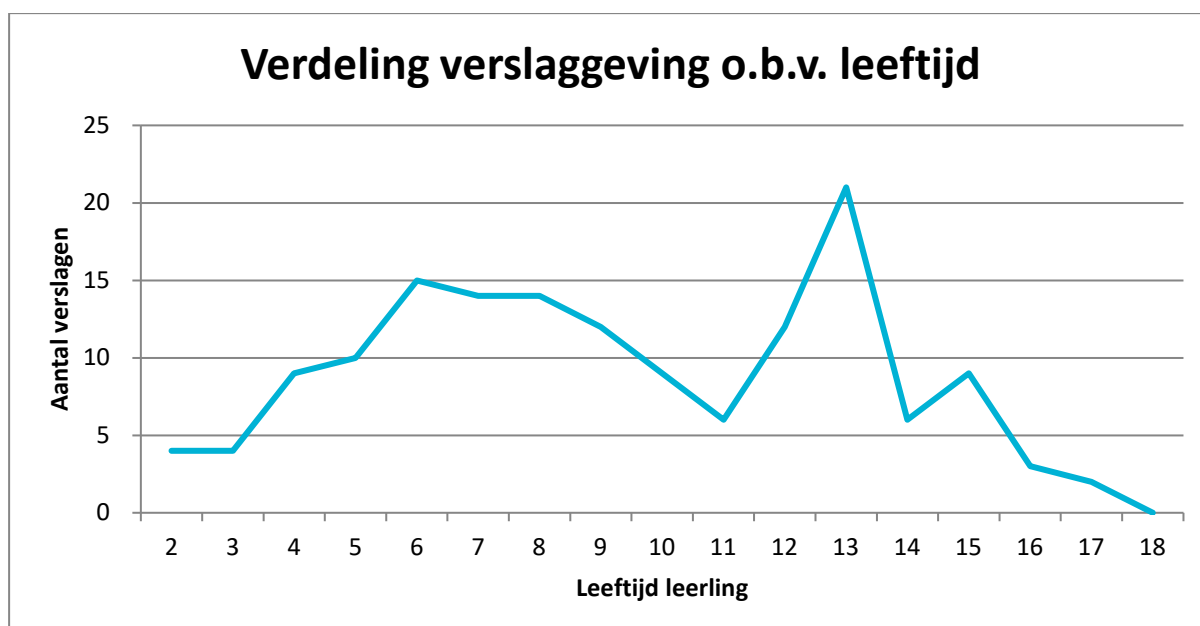
Tabel 44 Aantal verslagen geformaliseerd in september en oktober 2016, naar soort verslag

De aantallen verslagen geformaliseerd in LARS van de maaand september 2016 worden toegevoegd aan het aantal verslagen van het schooljaar 2015-2016.

Leeftijd van de leerling: attestering en verslaggeving buitengewoon onderwijs

De onderstaande grafiek toont de leeftijd van de leerling aan op het moment dat een verslag wordt uitgeschreven.

⁷ Dit betekent de datum waarop het verslag werd geformaliseerd in LARS. Hierdoor bevat deze tabel zowel verslagen die betrekking hebben op het schooljaar 2015-2016, als verslagen die ingingen in het schooljaar 2016-2017.

Figuur 15 Verdeling verslaggeving o.b.v. leeftijd

We stellen een eerste piek vast bij de start van het lager onderwijs en een tweede piek bij de overgang van lager naar secundair onderwijs. Dit wordt verklaard door de overstap van het buitengewoon basisonderwijs naar het buitengewoon secundair onderwijs, een overstap die een wijziging van verslag vereist. In vergelijking met Vlaanderen heeft CLB Brussel nog een kleine piek rond de leeftijd van 15 jaar.

Gemotiveerde verslagen

Voor sommige leerlingen is het inzetten van ondersteuning in het kader van het geïntegreerd onderwijs, in combinatie met compenserende of dispenserende maatregelen, nodig en voldoende om de leerling het gemeenschappelijk curriculum binnen het gewoon onderwijs te laten volgen.

Voor het inzetten van deze ondersteuning in het kader van geïntegreerd onderwijs heeft de leerling sedert de invoer van het M-decreet nood aan een gemotiveerd verslag dat door het CLB wordt uitgeschreven⁸. Dit gemotiveerd verslag bevat een analyse van de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling gebaseerd op het integratief beeld aan de hand van het ICF-CY-kader, een analyse van de ondersteuningsbehoeften van ouders en het schoolteam, en een overzicht van de bijkomende maatregelen die nodig zijn om de leerling te laten participeren binnen het gemeenschappelijk curriculum.

Soort gemotiveerd verslag	Aantal gemotiveerde verslagen	Verhouding t.o.v. totaal aantal gemotiveerde verslagen
Eerste gemotiveerd verslag	48	88,9 %
Gewijzigd gemotiveerd verslag	6	11,1 %
Eindtotaal	54	100 %

Tabel 45 Aantal gemotiveerde verslagen, naar soort gemotiveerd verslag

De deadline voor het gemotiveerd verslag wordt gelegd op de GON-teldag, wat voor het huidige schooljaar 3 oktober 2016 was. Deze teldag geldt als uiterste datum waarop de administratie van het CLB

⁸ Voor de ingang van het M-decreet dienden leerlingen geïntegreerd onderwijs te beschikken over een inschrijvingsverslag, net zoals de leerlingen die nood hadden aan buitengewoon onderwijs.

werd afgewerkt. Dat betekent dat de CLB's tot die datum de tijd kregen een gemotiveerd verslag te finaliseren. De onderstaande tabel bevat het aantal gemotiveerde verslagen die werden gefinaliseerd in de maanden september en oktober 2016⁹, de periode waarin de nodige administratie wordt afgewerkt.

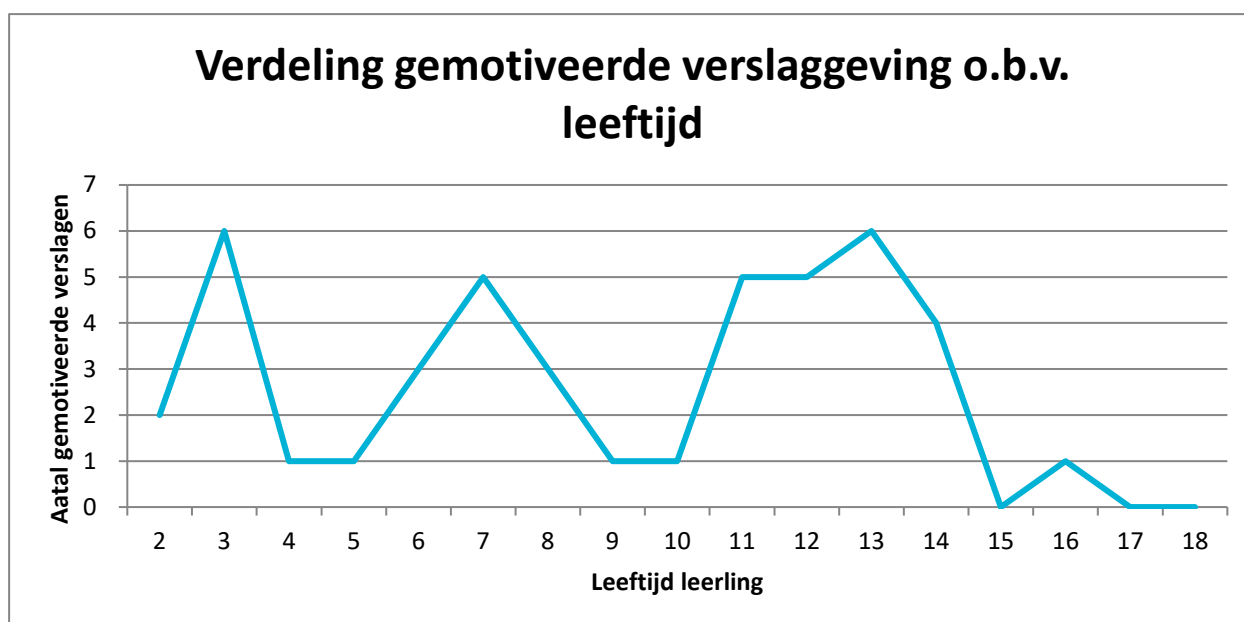
September	Aantal gemotiveerde verslagen
Eerste gemotiveerd verslag	17
Gewijzigd gemotiveerd verslag	2
Totaal aantal september	19
Oktober	Aantal gemotiveerde verslagen
Eerste gemotiveerd verslag	1
Totaal september en oktober	20

Tabel 46 Aantal gemotiveerde verslagen geformaliseerd in september en oktober 2016

In de maanden september en oktober werden er nog 20 verslagen geformaliseerd in LARS. Deze worden toegevoegd aan het aantal verslagen van het schooljaar 2015-2016.

Leeftijd van de leerling: gemotiveerde verslagen

De grafiek hieronder illustreert de leeftijd van de leerling op het moment dat het gemotiveerd verslag of GON-inschrijvingsverslag wordt uitgeschreven.

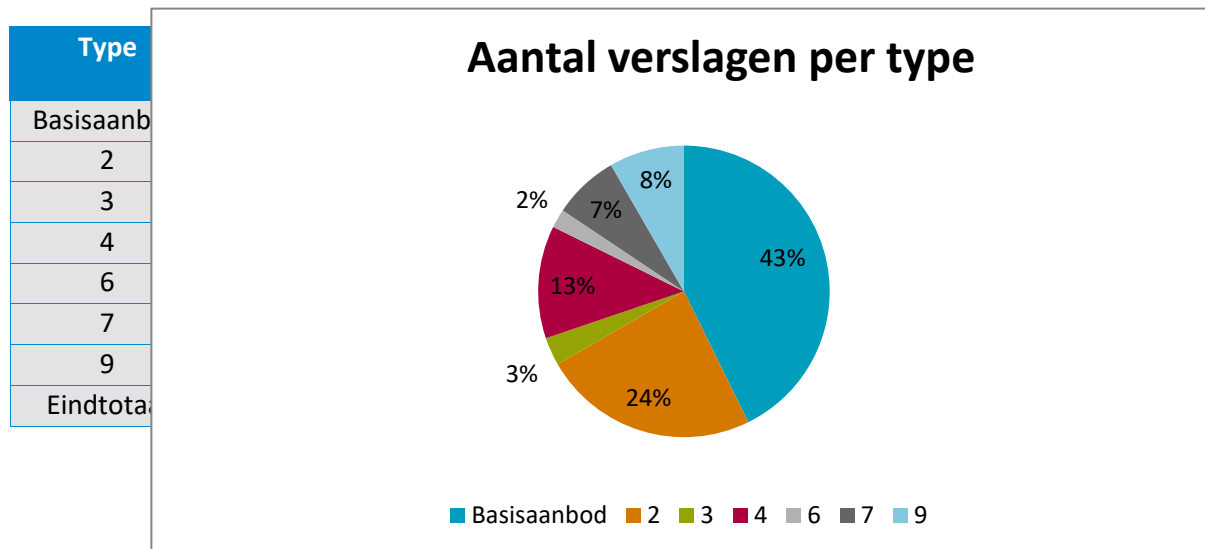

Figuur 16 Evolutie gemotiveerde verslaggeving o.b.v. leeftijd

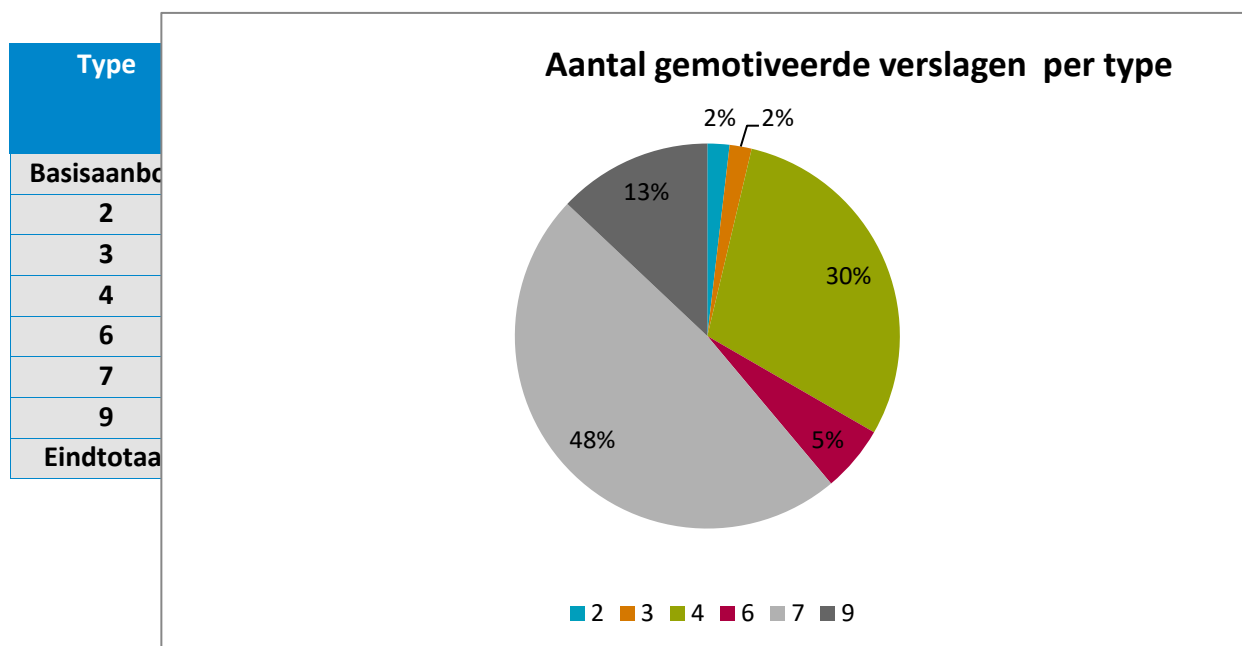
Verslaggeving o.b.v. de types

⁹ Dit betekent de datum waarop het gemotiveerd verslag werd geformaliseerd in LARS. Hierdoor bevat deze tabel zowel verslagen die betrekking hebben op het schooljaar 2015-2016, als gemotiveerde verslagen die ingingen in het schooljaar 2016-2017.

De tabellen en taartdiagrammen op de volgende bladzijde tonen de verdeling van het aantal uitgeschreven (gemotiveerde) verslagen o.b.v. de verschillende types buitengewoon onderwijs. Deze grafieken worden opgedeeld voor de verslagen en gemotiveerde verslagen. De verslagen en gemotiveerde verslagen die werden uitgeschreven in de loop van september en oktober werden hier niet bijgeteld.

Figuur 17 Aantal verslagen per type BuO

Figuur 18 Aantal gemotiveerde verslagen per type BuO

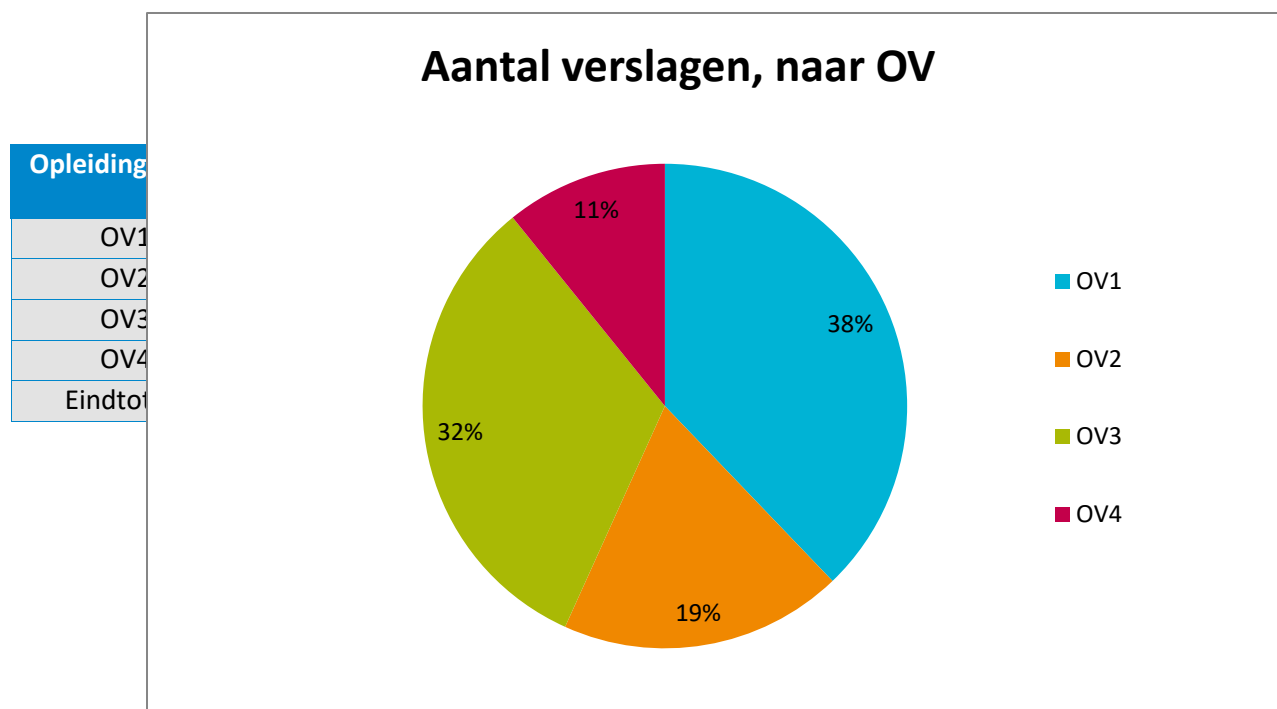
Opleidingsvorm buitengewoon secundair onderwijs

In het buitengewoon secundair onderwijs bevat het verslag, naast de vermelding van het type, ook een vermelding van de opleidingsvorm. Er bestaan vier verschillende opleidingsvormen¹⁰:

Opleidingsvorm	Richt zich op:
1	maatschappelijke participatie en evt. arbeidsdeelname in een omgeving met ondersteuning
2	maatschappelijke participatie en tewerkstelling in een omgeving met ondersteuning
3	maatschappelijke participatie en tewerkstelling in het gewone arbeidsmilieu
4	maatschappelijk functioneren en participeren, al dan niet in een omgeving waar in ondersteuning voorzien is, en op het aanvatten, binnen de context van het gemeenschappelijk curriculum, van vervolgonderwijs of op tewerkstelling in het gewone arbeidsmilieu, al dan niet met ondersteuning

Tabel 47 Overzicht opleidingsvorm buitengewoon secundair onderwijs

Hierbij de verdeling van het aantal uitgeschreven verslagen naar opleidingsvorm. De verslagen en gemotiveerde verslagen die werden geformaliseerd in de maanden september en oktober worden hier niet bijgeteld.

¹⁰ Bron: Departement Onderwijs, *Buitengewoon secundair onderwijs*, online raadpleegbaar via <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsaanbod/default.aspx/so/busou>

Figuur 19 Aantal verslagen naar opleidingsvorm

Deel II: De schoolondersteunende werking van het CLB

Naast het leerlinggebonden aanbod, vult het CLB eveneens een ondersteunende rol ten aanzien van de school. Dit wordt schoolondersteuning genoemd. De schoolondersteuning kan zich situeren op een van de vier begeleidingsdomeinen: leren en studeren, preventieve gezondheidszorg, onderwijsloopbaanbegeleiding of psychosociaal functioneren. De schoolondersteuning heeft twee mogelijke doelstellingen¹¹ :

1. het versterken van de deskundigheid van leerkrachten bij het opvangen van leerlingen en inzake signaaldetectie;
2. de uitbouw van een adequate vorm van leerlingenbegeleiding of zorgbeleid op school.

Op dit moment registreren de CLB's geen cijfers over deze schoolondersteuning. Dit oorzaak hiervoor is dat LARS in de eerste plaats een **leerlingendossier** is. De sector denkt evenwel na over het ontwikkelen van een schooldossier naar analogie met de elektronische leerlingendossiers, al beschikt de sector daarvoor op dit moment niet over de nodige middelen.

¹¹ Bron: Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding, art. 17, online raadpleegbaar via <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14124#273645>

Deel III: CLB en de draaischijffunctie

De draaischijffunctie

Het CLB staat niet alleen in het bieden van gepaste hulpverlening voor de zorgvraag van leerlingen, ouders en scholen. Waar nodig doet het CLB beroep op een aanwijsbaar netwerk van partners uit belendende sectoren. De draaischijffunctie die het CLB hierbij opneemt, bevindt zich dan ook op het snijpunt tussen onderwijs, welzijn en de gezondheidssector.

Een warme overdracht staat steeds centraal binnen de draaischijffunctie. Dat betekent dat het CLB de leerling en/of zijn ouder(s) voldoende handvatten aanreikt om met de best passende hulpverlening aan de slag te gaan. Voor bepaalde doelgroepen zal het CLB hierbij een meer aanklappende houding aannemen zodat de overstap naar het netwerk zo laagdrempelig mogelijk kan verlopen voor de leerling en/of ouder(s). Het CLB vertaalt de noden van de leerlingen vanuit een onderwijsperspectief naar de welzijnsinstellingen, en vice versa.

In dit deel van het jaarverslag wordt verder bekeken hoe deze draaischijffunctie een invulling krijgt binnen de CLB-praktijk.

Samenwerking met een netwerk

Een mogelijke uitkomst na het doorlopen van het handelingsgericht traject, kan eruit bestaan dat het CLB beroep doet op zijn netwerkpartners teneinde een passend antwoord te bieden op de zorgvraag. Zo kwam reeds eerder aan bod dat het CLB zelf geen therapie verstrekt. Ook voor meer intensieve vormen van hulpverlening of crisishulpverlening zal het CLB steeds samenwerken met het netwerk.

De onderstaande tabel toont aan binnen welke begeleidingsdomeinen leerlingen werden doorverwezen naar het netwerk.

Domein/onderwerp	Aantal leerlingen
Leren en studeren	111
Onderwijsloopbaan	117
Preventieve gezondheidszorg	32
Psycho-sociaal functioneren	202

Tabel 48 Aantal leerlingen per domein voor functie samenwerking met netwerk

De meerderheid van de samenwerkingen vinden plaats binnen het domein PSF. Dit wordt in de eerste plaats ingezet voor het onderwerp 'problemen thuis', gevolgd door 'sociale ontwikkeling'. Een voorbeeld van dit laatste onderwerp is de diagnose van een gedragsstoornis, die niet door het CLB kan gesteld worden, maar waarvoor het CLB steeds zal doorverwijzen naar een kinderpsychiatrische dienst.

Ook binnen de domeinen leren en studeren en onderwijsloopbaan vindt heel wat samenwerking met het netwerk plaats. Voorbeelden hierbij zijn taal-, spraak- en algemene ontwikkeling in het geval van leren en studeren, of de samenwerking met netwerken leerrecht binnen de onderwijsloopbaan.

In de voorgaande schooljaren stellen we een daling vast wat betreft het aantal leerlingen waarvoor het CLB samenwerkt met het netwerk. Dit schooljaar zien we echter een stijging.

Schooljaar	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Aantal leerlingen	364	336	308	386

Tabel 49 Evolutie aantal leerlingen waarvoor wordt samengewerkt met netwerk

Een CLB werkt samen met een grote verscheidenheid aan diensten, gaande van CAW (Centra Algemeen Welzijnswerk) en OCMW tot Centra Ambulante Revalidatie (CAR), ziekenhuizen, straathoekwerkers en gezondheidsdiensten met een specifiek aanbod naar etnisch-culturele minderheden.

Met wie werkt het CLB samen?

Om de begeleiding van een leerling zo veel mogelijk kansen op slagen te geven, is het noodzakelijk dat het CLB samenwerkt met vele actoren uit de directe en minder directe omgeving van de leerling. De thuis- en schoolomgeving zijn bepalend voor de opvoeding van een kind of jongere. Ook hier vervult het CLB als het ware een draaischijffunctie, waarbij het CLB het aanspreekpunt vormt voor vele partners die betrokken worden bij de leerlingenbegeleiding.

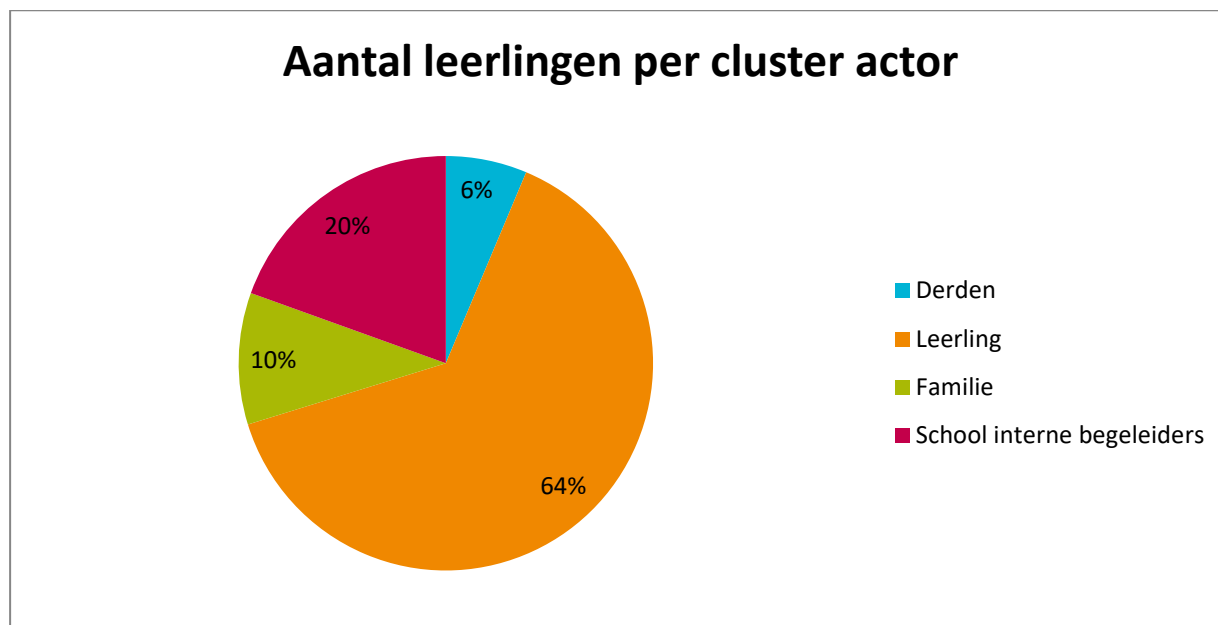
Indien er andere actoren betrokken worden bij de leerlingenbegeleiding, wordt dit steeds besproken met de leerling. Bovendien heeft het betrekken van deze actor(en) als enig doel het verhogen van het welbevinden van de leerling.

Naast de actoren die worden besproken in dit deel, vinden er heel wat CLB-activiteiten plaats waar geen andere actor dan het CLB bij aanwezig is. Een voorbeeld hiervan is een intern multidisciplinair overleg.

We onderscheiden vier grote clusters van actoren die betrokken worden bij de leerlingenbegeleiding.

Cluster van actoren	Aantal leerlingen
Leerling	6.962
School interne begeleiders	2.125
Familie	1.120
Derden	691

Tabel 50 Aantal leerlingen per cluster actor

Figuur 20 Verdeling aantal leerlingen per cluster actor

De leerling wordt het vaakst betrokken bij de CLB-begeleiding. Binnen de cluster 'leerling' kan dat gaan over een individuele leerling, een leerlingen- of klasgroep of de gehele schoolpopulatie. Dit is bijvoorbeeld het geval indien er sprake is van een besmettelijke ziekte op school.

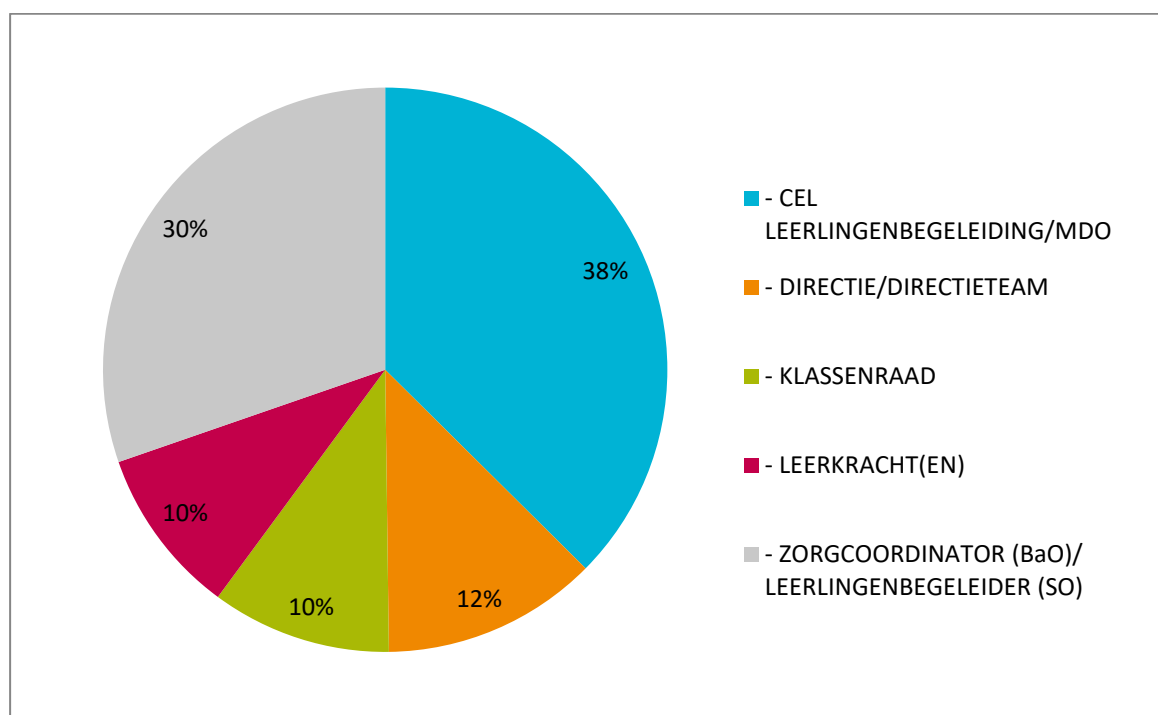
Ter vergelijking met het vorige schooljaar, werden de clusters 'leerling' en 'derden' iets vaker betrokken. De stijging van de cluster 'leerling' is waarschijnlijk te wijten aan de stijging van het aantal leerlingen.

Cluster schoolinterne begeleiders

Binnen de school worden verschillende actoren door het CLB betrokken. De onderstaande tabel toont aan welke actoren op school betrokken worden door het CLB:

Actor	Aantal leerlingen
Cel leerlingenbegeleiding/MDO	1.350
Zorgcoördinator (BaO)/Leerlingenbegeleider (SO)	1.093
Directie(team)	446
Klassenraad	372
Leerkracht(en)	346

Tabel 51 Aantal leerlingen per actor – cluster schoolinterne begeleiding

Figuur 21 Verdeling aantal leerlingen per actor - cluster schoolinterne begeleiding

Het eerste aanspreekpunt op school voor het CLB blijkt de cel leerlingenbegeleiding/MDO te zijn. In het lager onderwijs wordt de term 'MDO' (multidisciplinair overleg) gehanteerd, terwijl in het secundair onderwijs hiervoor de term 'Cel leerlingenbegeleiding' in gebruik is. De cel leerlingenbegeleiding of het MDO is een overlegorgaan waarin verschillende personen vertegenwoordigd zijn. Meestal zijn dit de CLB-medewerker, directeur, zorgcoördinator (basisonderwijs), leerlingenbegeleider (secundair onderwijs) en GOK-coördinator. Naargelang de concrete zorgvraag die besproken wordt op dit MDO wordt de cel uitgebreid met bv. een klastitularis, opvoeder of een vakverantwoordelijke.

Aangezien de CLB-begeleiding zich altijd focust op de onderwijsbehoeften en -context van de leerling, hoeft het niet te verwonderen dat het CLB vaak beroep doet op schoolse actoren in het kader van een begeleiding. Belangrijk daarbij is dat het CLB steeds het beroepsgeheim respecteert, en enkel de informatie doorgeeft aan de school die de school dient te weten in het belang van de leerling. Een voorbeeld hiervan is dat het CLB samen met de school in overleg gaat over de maatregelen die de school kan nemen om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van de leerling, zodat ook de leerling zich goed voelt op school.

Terwijl de CLB-medewerker beroepsgeheim heeft, is een leerkracht, zorgcoördinator of elk ander personeelslid van de school gebonden aan het ambtsgeheim. Een drager van ambtsgeheim heeft discretieplicht tegenover derden die niet bij het onderwijsgebeuren van de leerling betrokken zijn (bijvoorbeeld een buurvrouw). Deze discretieplicht is echter niet hetzelfde als beroepsgeheim: bepaalde informatie moet doorgegeven worden aan ambtsgenoten en hiërarchische oversten zoals de directeur.

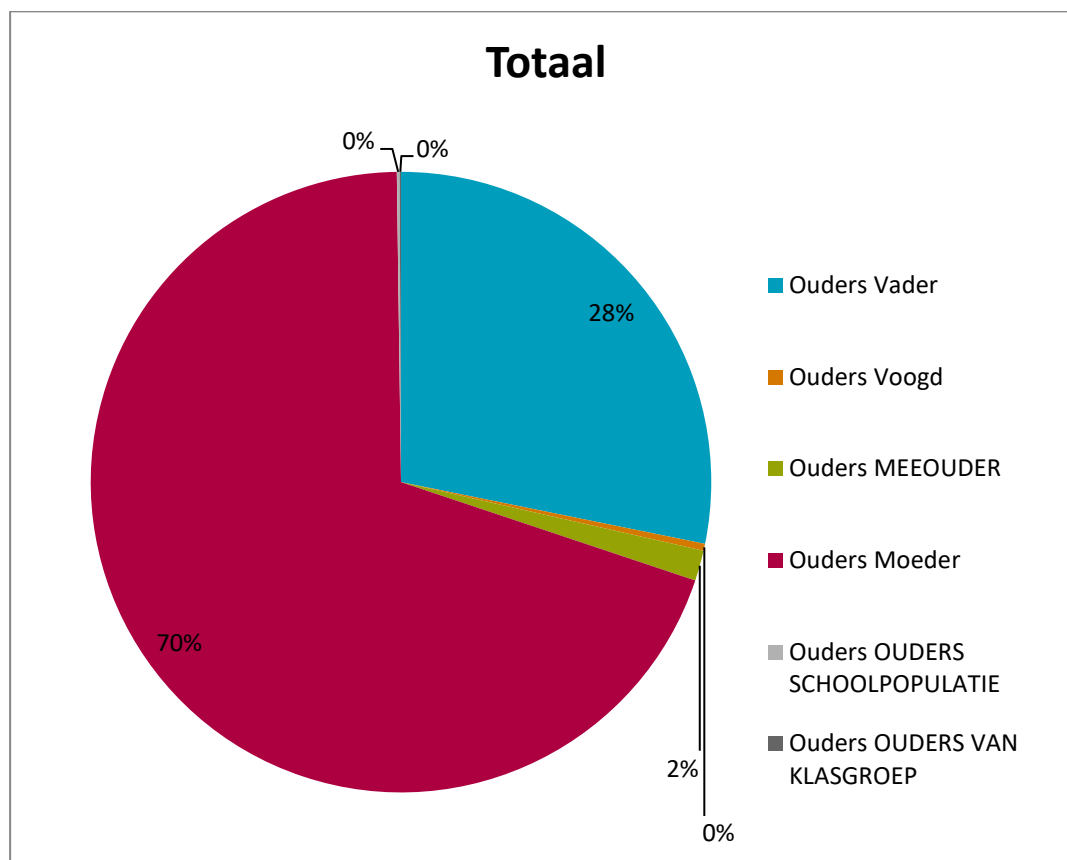
De school heeft wel recht op relevante informatie vanuit het CLB over het functioneren van de leerling op school, zonder dat het CLB daarbij zijn beroepsgeheim schaadt. De toestemming van de ouders en/of leerling is daarbij noodzakelijk.

Cluster familie

Naast de schoolomgeving, is ook de thuisomgeving zeer belangrijk binnen de begeleiding van een leerling. Een leerling die zich thuis niet goed in zijn vel voelt, kan ook op school niet goed functioneren.

Actor	Aantal leerlingen
Vader	391
Voogd	5
Meeouder	22
Moeder	966
Overige familie	3

Tabel 52 Aantal leerlingen per actor - cluster familie

Figuur 22 Verdeling leerlingen per actor – cluster familie

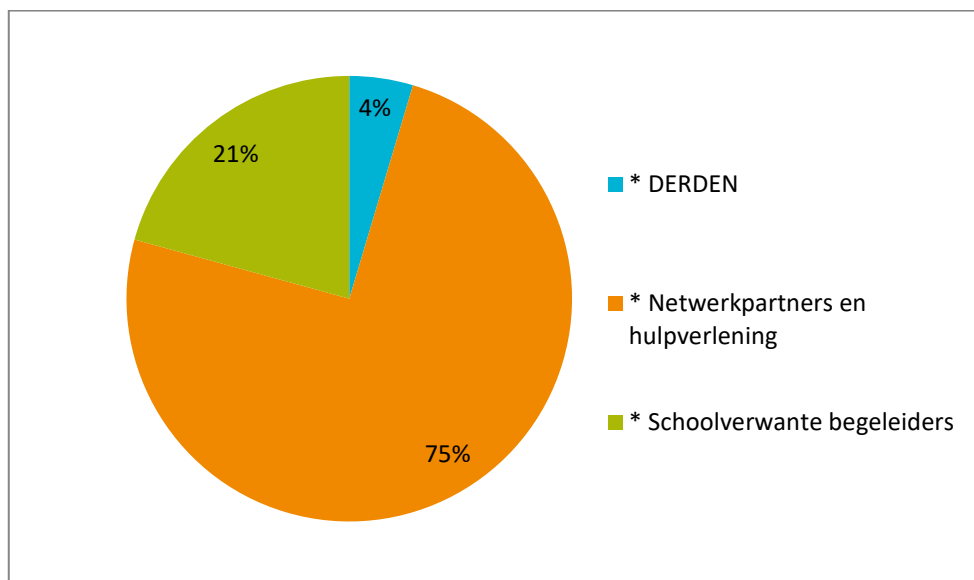
De moeder wordt het vaakst betrokken bij de CLB-begeleiding. Voor 6,7 % van de schoolpopulatie heeft het CLB contact met de moeder. Voor vaders is dit minder dan de helft: 2,7 %.

Derden

De cluster derden tot slot bevat drie actoren.

Actor	Aantal leerlingen
Derden	37
Netwerkpartners en hulpverlening	598
Schoolverwante begeleiders	166

Tabel 53 Aantal leerlingen per actor – cluster derden

Figuur 23 Verdeling aantal leerlingen per actor – cluster derden

Deze cluster werd vaker betrokken dan dat in de vorige schooljaren het geval was. Dat bevestigt eveneens de vaststelling dat het CLB vaker met het netwerk samenwerkt. Voor 5 % van de leerlingen werd een 'derde' of netwerkpartner betrokken bij een contact met het CLB Brussel.

Deel IV: Organisatie en structuur

Aan de basis van de CLB-werking liggen een aantal belangrijke principes. Deze principes werden in 2003 vastgelegd in het Mission Statement van de CLB's. De 72 CLB's engageren zich om deze werkingsprincipes dagelijks toe te passen in de leerlingenbegeleiding.

Vertrouwen: de basis voor de relatie tussen het CLB en zijn cliënten (de leerling, zijn ouders, de leerkracht en de schooldirectie) is wederzijds vertrouwen.

Onafhankelijk: de Centra treden onafhankelijk op met als belangrijkste doelstelling het welzijn van de leerling.

Discreet: de Centra garanderen discretie vanuit een respect voor alle betrokkenen.

Respect voor de privacy: de Centra verzamelen en gebruiken enkel gegevens die relevant zijn voor de uitvoering van hun opdracht.

Deskundig: alle medewerkers van de Centra waken over hun deskundigheid en bekwamen zich steeds verder in functie van hun taak.

Laagdrempelig: de Centra stemmen hun werking af op en staan open voor hun doelgroepen. De begeleiding is kosteloos.

Preventief: de Centra ondernemen, waar noodzakelijk en nuttig, tijdig actie om samen met alle betrokken partijen het welzijn van de leerlingen te vrijwaren of te bevorderen.

Emancipatorisch: de Centra werken samen met de school aan de versterking van de eigen verantwoordelijkheid van de leerling en stimuleren zijn ontwikkeling tot zelfredzaamheid, zelfvertrouwen en zelfsturing met respect voor de identiteit van de leerling.

Maatschappijgericht: de Centra houden voeling met de maatschappelijke evoluties en houden hiermee rekening bij de uitvoering van hun opdracht.

Teamwerk: de Centra werken multidisciplinair.

Prioritair: de Centra besteden bijzondere aandacht aan leerlingen die bedreigd zijn in hun ontwikkeling of opgroeien in een risicovolle omgeving.

Financiële middelen

Voor de uitvoering van hun opdracht ontvangen de centra enerzijds werkingsmiddelen, en anderzijds omkaderingsgewichten voor het inzetten van personeel. In het begrotingsjaar 2015 werd beslist, door de minister van Onderwijs, om een besparing van 10 % toe te passen op de werkingsmiddelen van de CLB's. Hiernaast werden de werkingsmiddelen in 2015 voor nascholing eveneens met 2,2 % vermindert ten opzichte van 2014. Ook in het schooljaar 2015-2016 waren deze besparingen van toepassing.

Ook wat betreft het nascholingsbudget dat beschikbaar is voor CLB-medewerkers, stellen we een dalende trend vast¹². Dit ondanks het sterk veranderende onderwijs- en CLB-landschap waarbij medewerkers zich steeds verder dienen bij te scholen.

Personeel

Naast de werkingsbudgetten, krijgen de CLB's eveneens omkaderingsgewichten ter beschikking voor de invulling van de personeelsformatie. Bij de opstart van de CLB's in 2000 werd een vast contingent van beschikbare omkaderingsgewichten vastgelegd door de overheid. Sinds 2000 werd dit contingent bevroren, wat betekent dat de CLB's werken onder een gesloten enveloppefinanciering.

Dit contingent omkaderingsgewichten wordt op een 3-jaarlijkse basis onderling verdeeld tussen de 72 CLB's. Hierbij worden de gewogen leerlingenaantallen als eerste parameter gehanteerd. Zoals in het volgende hoofdstuk aan bod zal komen, steeg dit gewogen leerlingenaantal met 8,5 % sinds de oprichting van de CLB's. Het gewogen leerlingenaantal wordt bekomen door aan elke leerling een gewicht toe te kennen o.b.v. het onderwijsniveau waarin hij/zij les volgt. De gewichten worden decretaal vastgelegd.

Gewicht	Onderwijsniveau leerling
7	- Buitengewoon onderwijs - Geïntegreerd onderwijs (GON) - Deeltijds secundair beroepsonderwijs - Deelnemers erkende vormingen
4	- Eerste leerjaar B - Beroepsvoorbereidend leerjaar 2e en 3e graad beroepsonderwijs - Anderstalige nieuwkomers in het basis en secundair onderwijs
2	- Kleuteronderwijs - Lager onderwijs
1,5	1e graad secundair onderwijs, m.u.v. eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar - Leerlingen kunst- en technisch secundair onderwijs
1	Alle overige leerlingen secundair onderwijs

Tabel 54 Overzicht wegingsgewichten per onderwijsniveau

Naast deze lineaire omkadering o.b.v. het leerlingenaantal, voorziet de overheid eveneens in een bijkomende omkadering o.b.v. SES-kenmerken en densiteit.

Personeelsformatie

Nadat de CLB's hun personeelsomkadering ontvangen o.b.v. de berekening die eerder werd toegelicht, wordt de personeelsformatie per CLB ingevuld. Hierbij wordt rekening gehouden met de wettelijke minimumeisen wat betreft de basisformatie¹³, waarna de CLB-directeur de overige omkadering inzet al naargelang de noden van de plaatselijke context.

¹² Bron voor de cijfers uit dit hoofdstuk: Departement Onderwijs & Vorming (2016), Voorpublicatie Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs. Schooljaar 2015 – 2016, online raadpleegbaar via <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistiek/2015-2016/statistischjaarboek2015-2016/publicatiestatistischjaarboek2015-2016.htm>

¹³ 2 Deze basisformatie bestaat uit een (voltijdse) arts, directeur, 2 maatschappelijk werkers, 2 paramedisch werkers, 2 psychopedagogische consultants en 1 administratief werker of medewerker.

Een CLB werkt steeds multidisciplinair. Om deze multidisciplinariteit te kunnen realiseren, heeft de directeur keuze uit een aantal vastgelegde CLB-ambten. Deze worden hieronder opgesomd. Ieder ambt kent vervolgens een bepaalde kost o.b.v. de hieraan gekoppelde looneisen.

Kost omkaderingsgewicht	Ambt
1,6	Directeur
1,6	Arts
1,3	Consulent
1,3	Psycho-pedagogisch consulent
1	Administratief werker
1	Maatschappelijk werker
1	Paramedisch werker
1	Psycho-pedagogisch werker
0,7	Medewerker
0,7	Intercultureel bemiddelaar
0,5	Ervaringsdeskundige

Tabel 55 Overzicht omkaderingsgewicht per ambt

Multidisciplinair teamwerk

De multidisciplinariteit binnen de CLB's vormt een van de kernwaarden van de CLB-begeleiding. Zorgvragen en verplichte begeleidingen worden steeds benaderd vanuit een holistisch perspectief, waarbij de verschillende CLB-teamleden vanuit hun achtergrond (hetzij medisch, sociaal of psychopedagogisch) een multidisciplinaire bijdrage leveren. Het team kan eveneens uitgebreid worden met medewerkers die een bijkomende bijdrage kunnen leveren, bv. vanuit een interculturele achtergrond.

Onderstaande tabel geeft aan op welke manier deze multidisciplinariteit wordt ingezet in GO! CLB Brussel.

Ambt	Aantal voltijdse personeelsleden
Basisinformatie	
Arts (ARTS)	2
Directeur (DIR)	1
Administratief werker	1,7
Medewerker (MED)	3,7
Maatschappelijk werker (MW)	7,9
Paramedisch werker (PMW)	8,9
Psycho-pedagogisch consulent (PPC)	6,7
Aanvullende formatie	
Coördinatiefunctie	2
Psycho-pedagogisch werker (PPW)	3
Consulent	1,20
Totaal	38,10

Tabel 56 Overzicht voltijdse personeelsleden per ambt

Netoverstijgende samenwerking

Sinds september 2016 huizen GO! CLB Brussel en CLB N-Brussel samen in de Technoliestraat in Sint-Agatha-Berchem. Hiervoor werd het ROC Brucsam opgericht. Voor bepaalde thema's wordt er samengewerkt: kwaliteitszorg, kansenbevordering, radicalisering. Er wordt een uitwisseling van expertise gedaan betreffende het buitengewoon onderwijs en het secundair onderwijs.